

ЖАМИЯТ

№ 31-32 (710)
2020 йил
21 август,
Жума

Ижтимоий-сиёсий газета

2020 йил 31 августдан чоп этила бошлаган

www.bong.uz

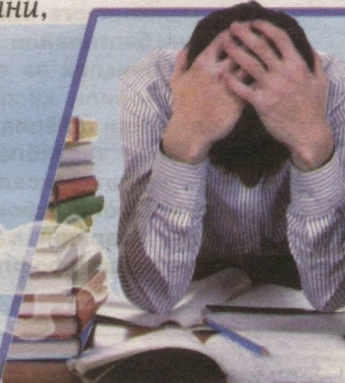

jamiyatgzt@mail.ru

– Устоз, отажон, қаранг,
сиз айтган кунлар, давр-
лар, давронлар келди. Биз
омон эканмиз сиз ҳам ҳа-
ётсиз. Бизлар билан бир-
га ҳамон одимламоқда-
сиз. Худди биздек тонгни
кўриб, ойдин тунларда
эл тинчи дея, дуолар қил-
япсиз. Сиз менинг юра-
гимда, Ватан ичидаги Ва-а-
т-а-а-нда яшаяпсиз, – дея
хайқиргим келади.

“Сен — қудрат манбаи, саодат маскани,
жонажон Ўзбекистон!”

**АСЛ КИТОБХОН
БОРЛИҚНИ
УНУТИБ ЎҚИЙДИ**

**САВИЯНГИЗ
ҚАНДАЙ БЎЛСА,
ЯШАШИНГИЗ
ҲАМ ШУНДАЙ
БЎЛАДИ**

Ватан айвонидан учган қушчалар

**Ҳаммасини ютиб
юбораётган ютуб**

Театр
омошабин билан
прик

**ҚИСКА
САТРАЛДАРДА
ЎҚИНГ!**

Давлатимиз раҳбарининг фармонида асосан, ҳафтасига 5 кун ишлайдиганлар ҳам, 6 кун ишлайдиганлар ҳам 30-31 август ҳамда 1 сентябрь кунлари (3 кун) дам оладиган бўлди.

Бюджет очиқлигининг фойдаси борми?

Бюджет очиқлиги бўйича янги муносабатлар давлат бошқаруви органлари билан фуқаролар ўртасидаги мулоқотнинг қарор топиши, ҳукуматга бўлган ишончинг янада ошишида муҳим восита бўлиб хизмат қилмоқда. Яъни, фуқаролар билан очиқ ва ошкора мулоқотнинг йўлга қўйилиши бюджет жараёни самарадорлигини оширади, бюджет тизими, барча даражалардаги бюджетлар, давлат мақсадли жамғармалари бюджетларини шакллантириш ва ижро этилиши тўғрисида маълумот билан аҳолининг хабардор бўлишини таъминлайди.

Руслан ЖУМАМУРАТОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати

Макроиқтисодий бошқарувнинг муҳим воситаси ҳисобланган давлат бюджети самарадорлиги ҳукуматнинг ижтимоий-иқтисодий мақсадларга эришишдаги муваффақиятини белгилайди. Бюджет кодексига мувофиқ, очиқлик ва ошқоралик мазкур ҳужжат тамойили ҳисобланади. Бу давлат бюджетини тайёрлаш, кўриб чиқиш ва қабул қилиш тартиблари, тасдиқланган бюджет, давлат мақсадли жамғармалари фаолиятига доир ахборотларнинг эълон қилиниши, уларнинг жамият ҳамда ОАВ учун очиқ ва шаффофлигини назарда тулади.

“Бюджет маълумотларининг очиқлигини ва бюджет жараёнида фуқароларнинг фаол иштирокини таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори қабул қилинган эди. Айни пайтда бу ҳужжат бюджет ижроси шаффофлигини таъминлашда муҳим аҳамиятга эга бўлмоқда. 2019 йилдан буён манзилли бюджет харажатлари устидан жамоатчилик назоратини амалга ошириш учун “Очиқ бюджет” портали ишга туширилди.

Унда давлат бюджети, солиқ ва бюджет сибсатининг асосий йўналишлари лойиҳалари, бюджет ижроси тўғрисидаги ҳисоботлар ва Ҳисоб палатаси ҳулосалари эълон қилиниб борилмоқда. Порталда жамоатчилик фикрини шакллантириш учун шахар ва туманлар бюджетларининг қўшимча манбалари ҳисобидан молиялаштириш тақлиф этилаётган тадбирлар тўғрисида

маълумотлар жойланмоқда. Шунингдек, фуқаролар портал орқали бюджет қонунчилиги бузилаётган ҳақидаги хабарларни, бюджет жараёни тақомиллаштириш бўйича тақлифларни юбориши мумкин.

Мамлакатимизда бюджет ҳужжатларининг жамоатчилик учун очиқлигини таъминлаш, бюджет ҳужжатларининг мазмунини кенгайтириш, “Фуқаролар учун бюджет” ахборот нашрини янада тақомиллаштириш, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг Бюджет очиқлиги индексида иштирокини таъминлаш юзасидан ҳам қатор тадбирлар амалга оширилмоқда.

Бугун давлат бошқаруви органлари ва фуқароларнинг ўзаро ҳамкорлик механизми тубдан ўзгарган. Мамлакатимизда фуқароларни бюджет жараёнига жалб қилиш, уларнинг бу борадаги саводхонлигини ошириш, ижросида жамоатчилик назоратини таъминлаш, бюджетни шакллантириш ва қўшимча маблағларни йўналтиришда уларнинг ташаббуси, фикри асосида чора-тадбирлар белгилаш бўйича тегишли ҳужжатлар қабул қилинган.

Давлатимиз раҳбарининг

Четда ишлаётган фарзандларимизни кўллаб-қувватлаймиз!

Давлатимиз раҳбари раислигида хорижда меҳнат қилаётган фуқароларга муносиб шарт-шароитлар яратиш ва улар билан тизимли ишлаш юзасидан видеоселектор йиғилиши ўтказилди.

Унда хорижда меҳнат қилаётган юртдошларимизни ижтимоий, ҳуқуқий, моддий ва маданий кўллаб-қувватлаш масалалари атрофида муҳокама қилинди. Жумладан, хориждаги фуқароларнинг ҳуқуқий ҳимоясини кучайтириш, бу бўйича онлайн платформа ва «кол-марказ» ташкил этиб, малакали адвокатларни жалб қилиш. Хорижда ўзбекистонликлар муносиб шароитларда меҳнат қилиши учун йирик иш берувчи компаниялар билан алоқаларни кенгайтириш.

Шунингдек, меҳнат мигрантларига йўл ҳақи, патент ва сугурта харажатлари учун 10 миллион сўмгача паст ставкада кредитлар ажратиш, чет элда ишлашни истаган фуқароларнинг малакасини ошириш, бунинг учун касб-ҳунарга ўқитиш марказлари, махсус курслар ва моно-марказлар ташкил этиш, ўзини ўзи банд қилган шахсларни рўйхатга олиш ва меҳнат стажини ҳисоблаш тизимини мигрантлар учун ҳам татбиқ этиш каби бир қатор масалалар тилга олинди. Бундан ташқари, мазкур масалалар бўйича тегишли мутасаддиларга бир қатор вазифалар юклатилди.

Шу ўринда таъкидлаш жоизки, чет элда меҳнат қилаётган мигрантларимизни иккинчи ёки учинчи даражаси иш билан банд бўлмастиклари, аксинча, ўз яшаш ҳудуди эҳтиёжидан келиб чиқиб, касбга йўналтирувчи ишлар билан шуғулланиши лозим. Фуқаро чет элда мамлакатимизга қайтиб келганида эгаллаб келган касби бўйича иш фаолияти давом эттириши мумкин.

Энг асосийси, чет элда ишлаб ўзи яшаган ҳудуддаги амалга оширилаётган янги лойиҳаларга инвестиция қилиш орқали ўз тадбиркорлиги йўлга қўйиши мумкин.

Бу масалалар бугунги кундаги энг долзарб муаммолардан ҳисобланади. Меҳнат муносабатлари кенг интеграллашиб бораётган ҳозирги глобаллашув даврида кишиларнинг халқаро меҳнат нормаларини билиши ва уларга қатъий риоя этиши жуда муҳим омиллардан саналади. Бу масала халқаро меҳнат жараёнида турли салбий оқибатларнинг олдини олишга хизмат қилади.

Баҳром РАҲМОНАЛИЕВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати

Ушбу саҳифа Олий Мажлис ҳузуридаги Нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини кўллаб-қувватлаш жамоат фонднинг “Фаровон ҳаёт қонун устуворлигида” грант лойиҳаси асосида тайёрланди.

Эндиликда иш ҳақи ва иш стажини тасдиқлаш ҳақида архив маълумотномасини уйдан туриб олиш мумкин.

Ҳар қайси замонда, ҳар қайси мамлакатда бўлганидек, Ўзбекистонда ҳам кам таъминланган, эҳтиёжманд аҳоли қатлами бор. Шундай экан, камбағаллик бугун ёки кеча пайдо бўлгани йўқ.

Камбағални қандай мезонлар белгилайди?

Эсингизда бўлса, давлатимиз раҳбари парламентга йўллаган Мурожаатномасида мамлакатимиздаги камбағаллик даражаси 12-15 фоиз атрофида эканини маълум қилган эди. Бу 4-5 миллион аҳоли старли даромад манбаига эга эмаслигини, ижтимоий ҳимояга муҳтожлигини билдиради. Таҳлилларга кўра, ана шу юртдошларимизнинг бир кунлик даромади 10-15 минг сўмдан ошмас экан...

Камбағаллик, уни камайитириш ҳақида кўп гапиряпмиз. Бу борадаги рақам ва кўрсаткичларни ҳар томонлама таҳлил этяпмиз, тақлифлар беряпмиз. Хўш, камбағал аслида ким? Уни қайси мезонлар асосида белгилаймиз?

Бунинг учун биринчи навбатда камбағаллик тушунчаси, уни аниқлаш мезонларини белгилаш, яъни “истеъмол саватчаси” ва “яшаш минимуми” ҳақида алоҳида қонун қабул қилиниши зарурлиги кўп айтилди. Керакли қонун қабул қилинмасдан, кучга кирмасдан туриб, камбағалликни қисқартириш дастурларини самарали амалга ошириб бўлмайди. Катта маблағ, ҳаракат, вақт

золя кетиши мумкин. Қайси оила нима учун қийин вазиятда? Кимга қандай ёрдам кўрсатиш керак? Бу саволларга асосланган жавобни билмасдан камбағалликни қисқартириш осон бўлмайди.

Тўғри, камбағалликни камайитириш чоралари ишлаб чиқилди, “Темир дафтар” юритиш тизими жорий этилди. Лекин, биз бир нарсани унутмайликки, яшаш минимуми миқдорини белгилашдан туриб, камбағалликни қисқартиришда тўсиқларга дуч келаверамиз. Барча сайт-ҳаракатлар вақт ўтиши билан мақсадсиз ва самарасиз бўлиб қолиши мумкин.

Парламент куйи палатасидаги фракциямиз “Яшаш минимуми тўғрисида”-ги қонун лойиҳаси ва концепциясини ишлаб чиқилиб, ҳукуматга киритилди. Депутатлар, партия фаоллари ва экспертлардан иборат ишчи гуруҳи “истеъмол саватчаси” ва “яшаш минимуми”ни белгилаш бўйича хорижий тажрибани ўрганиш ва таҳлил қилиш ишларини амалга оширмоқда.

Албатта, ҳозирги пандемия шароитида бу борадаги муносабатларни тартибга солишга бир қатор қийинчиликлар пайдо бўлиши аниқ. Иқтисодий томондан мураккаб бўлган бугунги вазиятда ушбу мезёрни рўёбга чиқариш осон жараён эмас. Аммо бошқа муқобил йўл йўқ. Яъни, “Яшаш минимуми тўғрисида” қонун қабул қилиш масаласини ҳар хил баҳоналар билан орқага суришдан ҳеч қандай наф чиқмайди, деб ўйлайман.

Шербек БҲУРОНОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати

Савиянгиз қандай бўлса, яшашингиз ҳам шундай бўлади

“Аниқки, то бирон қавм ўзларини ўзгартирмагунларича Аллоҳ уларнинг аҳволини ўзгартирмас”. (Қуръони Карим, Раъд, 11).

Онгни турмуш даражаси белгилайди, дейишади. Аслида, турмуш даражаси онгни қанчалик белгиласа, онг ҳам турмуш даражасини шунчалик белгилаб беради.

Дейлик, европалик бир гуруҳ одамни кимсасиз оролга олиб бориб қўйдингиз. Шунда улар борган кундан бошлаб ўзлари яшаб келган жойидаги турмуш даражасига интилишди ва қачонлариди яна уни айрим истиснолар билан қайта барпо этишди. Чунки уларнинг онг даражаси шунга тақозо қилади. Бу ерда онг секин-аста турмуш даражасини белгилаб бермоқда. Энди Африканинг айрим қолоқ мамлакатлари чакалакзорларида жамоа бўлиб ва ёхуд Жанубий Америка ўрмонларида тўда-тўда ҳолда яшайдиган обориентларни Оврупага олиб бориб қўйсангиз-чи? Улар ҳеч қанча вақт ўтмай, бориб тушган жойларидаги илгор турмуш тарзидан кўп нарса ўрганишига қарамай, барибир, умумий

иккинчисига ўтасиз. Бунга ҳаққингиз бор. Йўқ, биз бир-биримизга йўл берсак, асакаси кетадиган халқимиз. Ёнимиздаги йўловчи-замондошга унинг инсоний ва қонуний ҳаққини бермаймиз...

Энди келинг, йўлакай шу сигнал чалиш масаласига ҳам тўхталсак. Айрим мамлакатларда бошқа бир машинага жиддий сабабсиз сигнал чалиш ҳақорат деб қабул қилинади. Шунинг учун ана шундай сабаб бўлмаса, сигнал деярли чалинмайди. Буни илгор хорижий мамлакатларда яшаб келган юртодшларимиз яхши билишади. Бизнинг кўчалардан эса уйингизга сигналлар “зарби”дан юракларингиз “гурра” бўлиб кириб борасиз. Ва ҳар бир сигнал “Йўқол аблаҳ, бу йўл меники!” деган таҳдиддек эшитилади.

Яна бир мисол.

Дейлик, банкака бориш учун таксига кўл кўтардингиз. Пандемияга 5 минг сўм бўлган жойга такси ҳайдовчисини 15 мингга аранг кўндириб йўлга чиқасиз. Уй-

дан чиқаркан, бошингиз оғригани боис дори ичиб олгандингиз. Йўлда, машина салонидан келаётган бензин ва яна аллақандай нохуш ҳидлар таъсирида кўнглингиз айниб, бир-икки ўқчийсиз.

— Коронавирусмасмисиз? — дейди капалаги учиб кетган ҳайдовчи кўзлари ола-кула бўлиб.

— Э, нафасингизни ел олсин-ей! Дори ичгандим, доридан кейин гоҳо шунақа бўлиб туради ўзи. — Уҳ-хў, ўҳ-хў! — Хавотир олманг, сиз айтган касал эмасман!

— Хавотир олмай бўларканми, кеңирасиз, бизга соғлқ керак, тушингиз машинадан! — дейди ҳайдовчи машинани кескин тўхтатиб.

— Ярим йўлни босиб қўйдик, бошим оғриятти, яна икки дақиқа юринг, банкка етамиз!

— Йўқ, тушинг!

— Пули? — сўрайсиз шундоқ тушиб кетишдан хижолат тортиб, аини пайтда “ўлибдими пул олиб, манзилга обориб қўйма-

ди-ку!” деган ўйни ўйлаб.

— Ўтирган жойизга қўйинг пулни! — юзқопини тугатаркан, кўзини сиздан узмай дейди ҳайдовчи.

Хўш, бу ҳолатларда амалдор иштироки борми? Йўқ!

Бу ерда сиз билан биз бормиз, холос. Демак, амалдор бўлмаган жойда ҳам ҳаммаси рисоладагидек силлиқ кечмаяпти экан. Ўзимизнинг умумаҳволимиз, умумсавиямиз билан боғлиқ муаммолар ҳам етарли экан: кўчаларда сигнал чалиб бир-бирини ҳурматсиз қилган ҳам ўзимиз, бетоб ҳолда таксига ўтириб ҳайдовчининг ўтаксини ёрган ҳам ўзимиз, йўловчинини ярим йўлда машинадан тушириб юборганимиз камлик қилгандек устига пулини олган ҳам ўзимиз. Шундай эмасми...

Демак, савияси, инсофи, ишбилармонлиги ҳамин қалдар амалдорнинг “ёқасидан қўлимизниолмаган” ҳолда, ўз устимизда, ўзимизнинг умумий савиямиз устида, мутахассислигимиз даражаси устида, инсонлигимиз камоли устида ҳам ишлашимиз керак экан...

Чуқурроқ мушоҳада қилинса, бу ҳатто энг муҳими! Келажакда миллат ўлароқ бор ёки йўқ бўлиш даражасида муҳимдир бу!

Бугун дунё жуда тез чопиб бормоқда. Ҳали биз шу дунёга етишиб чопмоғимиз керак бўлади. Мавжудликнинг шартини шу: дунё билан ёнма-ён бўлиш, ёнма-ён чопиш! Биз деводимлар билан илдамлаб кетаётган ана шу дунё билан ёнма ён югуришга тайёрмизми? Амаалдорларимиз-чи? Ҳар иккимизнинг умумсавиямиз қодирми бунга?...

Албатта, халқимиз орасида ҳам инсон сифатида, ҳам мутахассис сифатида жуда балинд парвоз қилувчи ватандошнинг борлиги — шубҳасиз! Фақат уларнинг аксари тараққиёт жараёнидан четда қолиб кетмоқда. Айнан ўшаларни топиб ўз ўрнига қўйишга эса, бизнинг халқ сифатида кучимиз, юқорида айтилганидек, онгимиз, савиямиз етмаяпти. Қолган барча катта-кичик муаммолар шу ердан келиб чиқмоқда, аслида. Бунга инкор бўлмоқчи бўлсангиз, ана, муаммоларни таҳлил қилиб, туб сабабларига тушиб кўринг! Битта-иккита-учта айбдор амалдорни топиб олиб унга “тош отиш” билан масала ҳал бўлмайди, азиз замондош! Уларни тугиб, шакллантираётган тизимларни, туздишни соғломлаштириш ҳақида ўйлаш керак! Соғлом тузум яратилса, носоғлом киши амал курсида узоқ ўтира олмайди. Майли, бу келажақдаги масаладир, эҳтимол. Лекин бугундан унга интиломимиз, ҳар қандай ўзгаришларга халқ сифатида тайёрланиб бормоғимиз талаб қилинмоқда. Ҳозирча эса, му-

носиб кадрни сув ва ҳаводек зарур бўлган жойга тайинлаш қўлимиздан келмаётган экан, лоақал, қўлимиздан келадиган энг реал иш — ўзимизни инсон ва мутахассис сифатида етиштирган, соғломлаштирган ҳолда жамият хизматига тайёр бўлишни кўзлайлик.

Дунёнинг илгор мамлакатларидаги энг катта раҳбарларнинг ишга велосипедда бориши ёки одамлар орасида, маркетларда юриб бозорлик қилиши, эл қатори уйларида яшаш, меҳмони келса, ўз ёнидан 30-35 доллар сарфлаб кузатиб юбориши... булар барининг ортида ҳам ана шу умумсавиянинг юқори даражаси туради. Бундай амалдорларни улар мансуб бўлган халқларнинг умумсавияси етиштириб берган. Яъни халқ бошқа ва уни бошқараётган амалдор тамомила бошқа бўлмайди, бўлолмайди. Тўғри, уларда ҳам беш кўл баробар эмас. Ораларида коррупцияга йўл қўётганлари ҳам топилмапти. Лекин эл қатори яшаётган катта ва жиддий амалдорларнинг борлиги инсоният келажагига кичик бўлса-да, бир умид уйғотмоқда.

Демоқчи бўлганим, адолат ҳукм сурган жамиятда яшаш эҳтиёжи бешикдан то қабргача умумсавия устида ишлашни тақозо этади. Чунки мамлакатни илора қилувчи кучлар эртаими-кечими айнан шу савия билан албатта ҳисоб-китоб қилади. Нафақат улар — ичкаридагилар, балки ташқаридаги дўст-душманларимиз ҳам ҳисоблашади. Ҳисоблашишга мажбур бўлади!

Хулоса: жамиятнинг эволюцион ривожланиши тарафлари бўлар эканми, умумсавиямизни ўстириш йўллари ҳақида фикрлашиш аини муддаодир, деб ўйлайман. Йўқса, ривожланишнинг хаёл қилиш ҳам ўта зарарлидир.

Улугбек ҲАМДАМ,
ёзувчи

Эллиқни қоралаётган эркак болаларининг ўзига ўхшамаганидан ичидан тиниб бораёпти. Худо унга иккита ўғил берди-ю, эплаб тарбия қила олмаганини мана ярим аср яшаб қўйгач, энди англаб бораёпти. Йўқ, болапақирлар маданиятсиз эмас, одоб-ахлоқи, феъл-атвори кўнгилдагидек. Салом-алиқни қанда қилишмайди, гап-сўзларининг ҳам маза-матраси жойида. Кўча-қўйни чангитиб юришмайди. Аллаҳалгача тенгирашмайди. Фақат... фақат ўзларини унутиб қўйишганми-ей... эшитадиган куй-қўшиқларининг ҳаммаси русча ёнглизча.

Совға

Томоша қиладиган фильмлари ҳам фақат гарбинг жангари ё кўрқинчи кинолари. Бир кунги дискарни титкилаб, иримига бўлса ҳам лоақал битта на ўзбекча фильм ва на кўшиқ топа олмайди. Хўрсинди.

— Ҳа, болалар онасига тортди, бир кунги алам билан ўзига пичирлади ота. Мактабни ҳам, институтни ҳам русча битирган аёлидан нимани ҳам қутиш мумкин эди. Эр бошида шунга ақли етмаганидан, мана энди пушаймон қилиб ўтирибди.

«Мустақил яшаймиз, деганида хўп дебман. Мана аҳвол, турмушни ҳам мустақил қилиб юборганини англамай юраверган эканман? Эҳ...»

Эркак бир кунги ишидан қайтса, уйдигилар кўтаринки руҳда ниманидир байрам қилиб ўтиришган экан. Ажабланиб қаради ўғилларига ота. Тўнғич фарзанди олдига келиб, зар қозоғга ўралган ичхамгина қутини отасига бериб, қучоқлади, сўнг леди:

— Туғилган кунингиз билан, дада-жон. Кейин бошқалар табриклашди.

Отанинг бугун таваллуд кунги экани ёдида йўқ эди. Уйда ўзидан бўлак ҳам-манинг бу қутулг кунги худди байрамдек нишонларни, ўзиники ҳаминқадар ўтарди. Мана, бу сафар ўзгарибди. Эркак таъсирланиб кетганидан кўзларига ёш келди.

— Совгани очиб кўрмайсизми, дада? — тақлиф билдирди кенжа ўғил. Эркак унинг айтганини қилди. Қутини зарқоғоздан бўшатиб, қопқоғини очди, тўхфани кўриб, кўзлари яшнаб кетди. Ўзи севиб тинглайдиган Отажон Худойшукуровнинг ашуалари ёзилган дискар тўпласи экан. Қачонлардан бери орзу қилиб юрарди. Мана бугун ушаладиган бўлди.

Ота ўғилларини бирин-кетин бағрига босиб, миннатдорчилик билдирди.

Умид АЛИ

Тест синовлари ўтказиладиган стадионлар ва хиёбонлар рўйхати эълон қилинди.

Ҳаммасини ютиб юборётган ютуб

Гапни ҳаётий бир воқеадан бошласан. Бунадан бир неча йиллар олдин оғайна-паримиздан бири машина олади. Орадан маълум бир муддат ўтиб, аққаламиз бир жойга бориб келишга тўғри келади. Йўлда кетаётганимизда хуштагани чурчиллатиб, қизил таёғи билан чорраҳаддаги ҳаракатни бошқараётган ДАИ ходимларини кўриб оғайнимизнинг юз-кўзидан, ҳаракатидан қанақадар ўзгариш бўлганини сезамиз. "Халлақат бермади" деб айнамадим. Ҳалиги чорраҳаддаги турбандликдан ўтгач ўзи кулиб гап бошлаб қолди:

тириш билан бирга ядро полигонларидан ҳам хавфли бўлган, носоғлом муҳитни яратиб бермоқда. Буни ҳозирда мамлакатимизда ҳам борган сари омаллашиб бораётган "YouTube" тармоғи мисолида ҳам кўриш мумкин.

Бугун бу ижтимоий тармоққа кирган киши Ер юзидан бўлаётган саодатмандликдан тортиб, қабоҳату разолатгача — ҳамма-ҳаммасини кўради. Афсуски, кейинги пайтларда бу "майдон" инсониятни яхши томонга бошладан кўра, кўзга кўринмаган ҳолда уни ютиб юборишга қодир бўлган ҳолда тубсиз жарликни борган сари кенгайтирмоқда. Пул илнжидан, шов-шув кўзгатиш, бизнесни юритиш ва шунга ўхшаш турфа мақсадлар йўлида ҳаракат қилаётганлар миллионлаб инсонларни ўша жарлик томон суриб бермоқда. Энг ёмони, инсоф-диённат, виждонни нулган айримлар, ўзларининг тили билан айтганда, "подпис-

тушиши ҳам бор гап. Ана шу вазиятни кутадиганларнинг кўпайиб бораётгани ва ҳеч иккиланмасдан, "YouTube"га жойлаштираётгани кишини ташвишлантиради. Унинг ҳам банд экани, ор-номуси, шаъни борлигини ўйламасдан, шу ишни қилаётгани ва шунинг орқасидан пул топиб, "тирикчилик" қилаётгани газаблантиради кишини. Қолаверса, ўз миллатининг, халқининг шаънини ўйламаслиги ҳам масаланинг оғриқли тарафи.

Унинг бу гапларини эшита туриб, инсоният ўзининг табиий эркидан ҳам мосуво бўлиб бораётганини ўйлайман. Тасаввур қилинг: жамоангиз билан ҳамкасбингизни кунга бордингиз. Ўзингизни озроқ эркин қўйиб, ҳамкасблардан бири билан ўйинга тушдингиз. Ўнлаб сўнгги русумдаги телефонлар сизни камерада муҳрлашга тушди. Яхши кайфиятда уйга қайтингиз. Аммо, дейлик, икки-уч кундан кейин ўша ўйинингиз ижти-

мой тармоқларни "портлатаётгани"ни кўриб, қандай аҳволга тушар экансиз? Бунинг устига ҳар-хил тарздаги муносабатларни ўқиб, янада қийин руҳий аҳволга тушасиз, қийналасиз.

Яқинда ҳамкасбаримиздан бири ижтимоий тармоқлар, хусусан, "YouTube" орқали ҳеч бир мусулмончиликка тўғри келмайдиган, ўзлари тўқиб чиқарган сунъий воқеалар (дейлик, тавба қилдик, ака билан синглининг, тоға билан жиянининг интим ҳолатларга киришиши)ни худди ҳаётда бўлгандек мароқ билан ўқиб беришларини, буни минг-минглаб ёш йигит-қиз кўраётганини, оннга, соғлом турмуш тарзига, муқаддас динимизга қилнаётган бу каби "вирус"ларнинг оқибати жуда ёмон бўлишини афсус билан гапириб қолди. Чиндан ҳам тегран нигоҳ, мушоҳада билан эътибор қаралса, айни бу борада вазият анча оғир.

Бир сўз билан айтганда, ҳозирги даврда инсониятнинг одоб-ахлоқи, маънавияти, турмуш тарзи, қўйингки, ҳаётга бўлган ижтимоий-маънавий хавф кучайиб бермоқда. Бу хавфнинг олдини олишда эса, энг аввало, тўғри тарбия асосида соғлом эътиқодни шакллантириш зарур бўлади.

Содиқ НОРБОЕВ,
журналист

— Одам ўзига қулайлик яратган сари ташвиш ҳам ортириб бораверар экан. Мана, масалан, машина олмасидан аввал "ГАИ"нинг мен учун бор-йўқлигининг унчалик аҳамияти ҳам йўқ эди. Энди бўлса, бир кўзим йўлда бўлса, бир кўзим "ГАИ" билан камерада. Демокчи бўлганим, ношукрик бўлмасину машина олиб, ўзим учун ўзимга яраша ташвиш ҳам орттирдим.

Оғайнимнинг бу гапларига ўша пайтда кўп эътибор бермаганим рост. Аммо кейинчалик унинг гапларида жон борлигига қайта-қайта ишонч ҳосил қилдим. Айниқса, ҳаётимиз "комфорт"лашиб бораётган ҳозирги тезкор даврда инсоният ўзи яратаётган қулайлигу имкониятларнинг катта-катта ташвишларига дуч келаётгани ҳам бор гап. Бунга битта мисол — Интернет.

Ҳозирги кунда Интернетнинг одамлар учун қанчалик катта қулайликлар яратаётгани ҳақида гапириб ўтириш ортиқ-

ча. Айниқса, ҳозирги пандемия даврида унга бўлган талаб ва эҳтиёж янада ортди. Аммо шуни ҳам айтиш керакки, карантин пайтида одамлар унга янада, халқона қилиб айтган-

Албатта, ҳаммининг Интернетни билиб, ундан керакли даражада фойдаланиб, замон билан ҳамнафасликда яшашга нима етсин? Бироқ бу "сеҳрли олам" кейинги пайтларда улкан ахборот оқимини йўналтириш билан бирга ядро полигонларидан ҳам хавфли бўлган, носоғлом муҳитни яратиб бермоқда. Буни ҳозирда мамлакатимизда ҳам борган сари омаллашиб бораётган "YouTube" тармоғи мисолида ҳам кўриш мумкин.

да, ипсиз боғланиб қолди. Онлайн машғулот ва дарслар туфайли фойдаланувчиларнинг сафи жуда ёшарди.

Албатта, ҳаммининг Интернетни билиб, ундан керакли даражада фойдаланиб, замон билан ҳамнафасликда яшашга нима етсин? Бироқ бу "сеҳрли олам" кейинги пайтларда улкан ахборот оқимини йўнал-

чик" йиғиб олиш учун бировларнинг ҳаётидаги ҳар хил ҳолатларни ҳам бу ерга жойлаб, дунёга жар солмоқда.

— Ҳозир тўйларда ёки шунга ўхшаш қувончи даврада ўйнашга ҳам одам кўрқиб қолди, — дейди танишларимдан бири. — Ҳаёт ҳеч қачон бир текис кечмаганидек, инсоннинг ҳар хил вазиятларга

Одам бўлиш қийин

- Аммажон, мен одамманми?
- Вой, у нима деганинг? Албатта одамсан-да.
- Сизам одамсиз-а?
- Одамман, болам. Нега бунақа саволлар беряпсан? Тинчликми?

— Ўртоғимнинг даласи одаммасакан... Кеча буваси айтди. «Сен одам бўлмайсан», деди... Одам бўлиш учун нима қилиш

керак, амма?...
...Биз ҳеч ўзимизга шу оғир саволни берганмизми? Чиндан ҳам, одам бўлиш учун нима қи-

лиш керак? Осонми одам бўлиш?

Агар сен одам бўлсанг — ҳеч кимга (ҳайвоноту наботот оламига ҳам) зулм қилмайсан, озор бермайсан;

бировнинг ҳақ-хуқуқини, шаънини топмайсан; ўзининг ҳақ-хуқуқ ва шаънинингни ҳам бировга оёқости қилдириб қўймайсан;

қўшнинг ёвдон ичиб ўтирган бир пайтда қозонингда гўшт қайнатмайсан;

бировни кўзи ёшли кўрсанг, олдидан безрайиб ўтиб кетавермайсан, «Нима дардингиз бор? Сизга ёрдам бера

оламманми?» - дейсан; маҳаллангидеги кексаларнинг олдидан қимматбахо машинанда кўча чангитиб ўтиб кетмайсан — тушиб саломлашиб, уларнинг дуосини оласан;

ночорга елка тутасан; йиқилганни тепаб ўтмайсан, суйясан;

хорликда, қийинчиликда қолган бирининг олдидан «Менга нима!» дея юз буриб ўтмайсан;

ҳатто душманингга ҳам орқадан пичоқ урмайсан;

золимлар билан мурося қилмайсан;

адолатсизларга бўйин эгмайсан;

ўнг юзингга урганга чап юзингни тутмайсан;

отангни ўлдирганга онангни

бермайсан; ҳақиқатнинг қотилларига қуллук қилмайсан;

бировнинг азасидан шод, бировнинг омадидан ношод бўлмайсан;

илтифотинг ёлгон, мулозама-тинг сохта бўлмайди;

кибрга енгилмайсан; ҳасадга асир тушмайсан;

нонингни ҳалоллаб ейсан, ҳаққингни ҳалоллаб оласан;

бу дунёдан ожиз бир бандкаби, ҳалдингни билиб яшаб ўтасан...

Шу маъсум гўдакнинг «Мен одамманми?» - деган саволини ўз-ўзимизга бериб кўрсак, жавоби оғир келмасмикин... Нима дейсиз?

Дилфуза КОМИЛ

Ушбу саҳифа Олий Мажлис ҳузуридаги Нодавлат ноижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фонднинг "Жамият — ислоҳотлар ташаббускори" Давлат ижтимоий бурюртмаси асосида тайёрланди.

Жаҳддор раҳбар ходимнинг хатоларини кўпайтирди

Яқинда бир танишим кўнғироқ қилиб, соғлиғидан шикоят қилди. Айтишча оммавий ахборот воситалари орқали тинимсиз бериб борилаётган коронавирус билан боғлиқ хабарлар уни чўчитаётган экан. Ўзи ва яқинларидан хавотирда. Бу ўй-хаёллар унда уйқусизлик ва тез-тез бош оғриғига ҳам сабаб бўлаётгани мени ташвишга солди.

Афсуски, бугунги кунда бундай судбатлар кулоғимизга тез-тез чалинмоқда. Сабаби бугун дунё бўйлаб давом этаётган пандемия нафақат давлатларнинг иқтисодий, ижтимоий-сиёсий ҳолатига, балки инсонларнинг руҳий оламига ҳам ўз таъсирини ўтказмоқда.

Бугунги оғир эпидемиология вазиятида, баъзи инсонлар хотиржам ўзларидagi нормал руҳий ҳолатини сақлай олган. Афсуски, кўрқув, стресс ва депрессияга берилган кишиларда эса турли хил руҳий касалликлар юзага келмоқда. Бу дунё бўйлаб ҳар учдан бир инсонда кузатилаётгани ачинарли ҳол, албатта.

Ҳўш, ушбу салбий руҳий ҳолатларнинг сурункали давом этиши натижасида, қанақанги психосоматик касалликлар келиб чиқиши ҳақида биласизми? Бунинг аломатлари ҳамда ундан халос бўлиш усуллари ҳақидаччи?

Психосоматик касаллик турлари кўп. Бронхиал астма, гипертензия, ревматоид артрит, қандли диабет, бепуштлиқ, саратон, ошқозон-ичак касалликлари шулар жумласидан. Афсуски, кишиларда доимий тарзда кечувчи ички босим, зўриқиш, руҳий тушқунлик, стресс натижасида инсон аъзолари фаолиятининг бузилиши орқали пайдо бўладиган ушбу касалликлар рўйхатини узоқ давом эттириши мумкин.

Психосоматик касалликларнинг асоси...

Россиялик психотерапевт ўз шахсий тажрибаларидан бирида куйидаги ҳодиса ҳақида айтиб ўтган. Яъни мижози юрак атрофидаги кучли ва тез-тез кузатиладиган оғриқдан шикоят қилади. Аммо текширувлар натижасида унда юрак билан боғлиқ муаммолар аниқланмади. Шундан сўнг маълум бўлишича, у эркак йирик халқаро компанияда бошқарувчи вазифасида ишлаб, кўп меҳнат қилар ва ўз ишини сидқидилдан бажаришга одатланганди. Бироқ унинг янги раҳбари ўта жаҳддор ва имкониятсиз нарсаларни талаб қилувчи кимса эди. Натижада у қанчалик мукамал ишлашга интилгани

сайин шунчалик кўп хатога йўл қўяр ва бошқидан ундан қониқмаётганлиги борасида дакки эшитарди. Ундаги кўрқув ва хавотир катталашади. Доимий стрессга жавобан организм пасивликка ўтади. Яъни доимий хавотир, ички зўриқишдан чарчган инсон организми фаолликдан кўра уйқуни афзал билади. У эркак эса юрак соҳасидаги оғриқлар сабаб хоҳласа-да, ухлай олмайди. Врачнинг сўзларига кўра, шу ҳолат яна озоқ вақт давом этганда, миёзда миокард инфаркт ёки инсултнинг юзага келишига сабаб бўларди.

Ушбу воқеадан келиб чиқиб айтиш жоизки, инсоннинг ички руҳий кечинмалари, ҳис-туйғулари турли жисмоний касалликларни келтириб чиқариши илмий жиҳатдан исботланган.

Ҳўш, ушбу салбий руҳий ҳолатларнинг сурункали давом этиши натижасида, қанақанги психосоматик касалликлар келиб чиқиши ҳақида биласизми?

Мақтабда энг аълочи синфдош дугонам бўларди. Ҳамма ҳаттори ҳозиржавоб эмас эди. Бироқ ҳеч ким билмаган саволларнинг жавобини билса-да, айтишдан чўчирди. Унинг бу камчилиги айрим фанлардан баҳолари паст чиқишига ҳам сабаб бўлган. Серҳаяжон, тортинчоқ синфдошимни бош оғриғи кўп қийнарди. Йиллар давомида ўрганган илмий-амалий билим ва тажрибаларим шуни кўрсатадики, ўзига ишонмайдиган, ички ҳисларини ташқарига чиқара олмайдиган, ўз имкониятларини етарлича баҳолай билмаган инсонларда тез-тез бош оғриғи кузатилар экан. Шу ўринда стрессга, хавотирга берилувчан, асабий, ноумид инсонларда соч, кўл ва оёқ суяклари ҳамда бўғимлар билан боғлиқ муаммолар ҳам бўлишини айтиб ўтиш керак.

Йигирма биринчи аср ривожланган техника асри деган тўғри қараш бор. Бироқ руҳий касалликлар даври дейиш ҳам ҳақиқатдан йироқ эмас. Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти маълумотларига кўра, ер юзига депрессияга чалинганлар сони икки юз миллионга яқин.

Бу уларда юқорида келтирган нимиздек кучли ва давомий ички зўриқиш, яқин инсонини йўқотиш, муваффақиятсизликлар, узоқ давом этувчи оғир касалликлар таъсирида юзага келмоқда. Натижада, бундай инсонларда тушқунлик, умидсизлик, гам-гусса, ўзидан ва ҳаётдан қониқмаслик, доимий бош оғриғи ҳамда бош айланиши, ҳолсизлик, хотира усайиши, қабзият, иштаҳанинг пайсиши, нафас етишмаслиги, қайсарлик, ёлғизликка интилиш каби ҳолатлар рўй беради.

Унутманг, ҳаёт йўлларида кўп синовларга дуч келамиз. Бироқ бу ҳаммаси тугади дегани эмас. Ёмон воқеа-ҳодисалар соф ҳис-туйғуларингизга таъсир қилмасин. Барчасидан гўзал хотима ясаш ўзингизга боғлиқ.

“Бахт гармони”

Айнан ушбу гармон депрессиядан қийналаётганлар учун жуда зарур. “Бахт гармони”нинг ошиши кайфиятга боғлиқ. Энг аввало ўзингизни қўлга олинг, тушқунликдан олиб чиқувчи аниқ мақсалларни белгиланг ва шу сари бардавом ҳаракатда бўлинг. Кундалик “олтин қондалар” тузинг. Соғлигингиз учун қимматли бўлган бу қондалар аслида жуда оддий. Масалан, эрта тонгда сокин музикани тинглаб югуринг. Натижада миёда “бахт гармони” ишлаб чиқарилиши ортиб, кайфият кўтарилди. Ёлғизликдан кечини ҳам

сизнинг фойдалангизга. Яқинларингиз, айниқса, ўзидан ижобий энергия таратувчи инсонлар билан вақт ўтказинг. Бу ҳаракатингиз сизни катта мақсадлар сари етаклаши мумкин. Бу йўлда бир муаммога учрадингизми, тезда таслим бўлинг. Чунки бу муаммолар сизни кучли инсонга айлантиришига ишонинг. Ҳаётдан, инсонлардан кутишдан воз кечинг. Ўзингизда нимаики бўлса, барига шукр қилинг! Бахт ва қувонч эшикларини очувчи калит ҳам шунда. Истаганча орзу мақсадлар тузиб, ёзиб чиқишингиз мумкин, лекин уларни амалда бажаришга ўтмагунизча, қроғоздаги ҳаёллар бўлиб қолаверди. Бу ҳолат эса эришилмаган, қондирилмаган эҳтиёжларга айланиб, ички аламзадалик ва неврозни келтириб чиқариб, яна эски ҳаётингизга қайтарди холос.

Сизнинг ҳаётингиз мисли оқ қоғоз. Уни қандай рангларга бўяш, нималар билан тўлдириш ўз қўлингизда. Энг асосийси, тасвир сўнггида амалларни кўришингиз ва ҳис этишингиз ҳақида ҳам унутманг!

Меҳринисо САЙДАЛИЕВА,
амалиётчи психолог

Жиноят ишлари бўйича Тошкент шаҳар суди томонидан аёллар, вояга етмаганлар ва ёшлар томонидан содир этилган жиноятларлар, уларнинг сабаблари, шарт-шароитлари юзасидан умумлаштирилган.

Аёллар жинояти — оғриқли нуқтамиз

Тошкент шаҳар ИИББнинг маълумотига кўра, ўтган йилга қараганда аёллар томонидан содир этилган жиноятлар сони 58 тага, шахслар сони эса 60 тага камайган.

Аёллар томонидан энг кўп жиноят турлари фибрибарлик, ўғрилик ва гиёҳванлик билан боғлиқ бўлиб, мазкур жиноятчиликнинг энг юқори кўрсаткичи Юнусобод, Учтепа ва Чилонзор туманларига тўғри келади.

Судлар томонидан 2020 йил 1-чорагида 121 нафар аёлга нисбатан 105 та жиноят иши кўриб, тамомланиб, ўтган йилга нисбатан 142 тага, жавобгарликка тортилган шахслар сони эса 146 нафарга камайган.

14 нафар муқаддам судланган аёл томонидан тақдоран жиноят содир этилган бўлиб, бу кўрсаткич Яшнобод туманида 7 нафар, Шайхонтоҳур туманида 2 нафар, Юнусобод, Яқкасарой, Сирғали, Учтепа ва Бектемир туманларида 1 нафарни ташкил қилган.

Судланган аёлларнинг 14 нафарига озодликдан маҳрум қилиш жазолари тайинланган бўлса, 54 нафарига озодликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлмаган бошқа турдаги жазолар тайинланган, 15 нафари шартли ҳукм қилинган, 34 нафар жазодан ёки жавобгарликдан озод қилинган. 8 нафар аёл суд залида қамоқдан озод қилинган. 30 нафар аёл жазони ўташдан муддатидан илгари шартли равишда озод қилинган ёки жазолари бошқа енгилроқ жазо турига алмаштирилган.

Аёллар томонидан содир этилган жиноятларнинг сабаблари ўрганилганда, 20 таси моддий қийинчилик, 1 таси маст ёки психотроп моддалар таъсири остида, 46 таси гараз ёки паст ниятларда содир этганлиги аниқланган. Айнан охириги ачинарли ҳол эмасми? Миллатимиз оналарининг бу ишларга қўл уришига ишониш қийинами?

Оғриқли нуқтамиз жиноят содир этган аёлларнинг 86 нафари ишсиз, 66 нафари оилали, 22 нафари эса ажрашганда. Туман суди томонидан

ҳам 2020 йил 6 ойда аёлларга нисбатан кўрилган жиноят ишлари юзасидан тахлили ўтказилганда аёлларнинг 20 нафарига нисбатан 15 та жиноят ишлари тамомланган бўлиб, шулардан 18 нафарига нисбатан 13 та жиноят ишига ҳукм чиқарилган, 2 нафарига нисбатан 2 та жиноят иши тугатилган.

Аёлларнинг 6 нафарига жиноий қилмишларида ижтимоий ҳавфлилик даражасини жиддий камайтирувчи ҳолатлар мавжудлиги боис ЖКнинг 57 моддасини қўллаб, енгилроқ жазо тайинланган. 2 нафари суд залида озод қилинган, 2 нафари шартли ҳукм қилинган, фақат 2 нафарига озодликдан маҳрум қилиш жазоси тайинланган. Тахлил қилинганда аёллар томонидан энг кўп содир этилган жиноят турлари бу фибрибарлик жинояти бўлиб чиқди.

Шуни таъкидлаш лозимки, маҳалла фуқаролари йиғинларининг Оила, хотин-қизлар ва ижтимоий-маънавий масалалари бўйича маъсул ходимлари ўз вазифаларига сидқидилдан ёндашмай, аёлларнинг ижтимоий ва оилавий муаммоларига лозим даражада эътибор бермасликлари кўп ҳолларда жиноятлар содир этилишига сабаб бўлмоқда.

Бу борада Яқкасарой туман ҳокимлиги хотин-қизлар билан боғлиқ ташкилотлар иштирокида конструктив алоқа ўрнатилган бўлиб, аёлларнинг суд-ҳуқуқ соҳасидаги муаммоларини ҳал этиш мақсадида жиноят, маъмурий ва фуқаролик судлари судьялари томонидан туман маҳаллаларида ташкил қилинган сайёр қабуллар ўтказиб келинган. Шунингдек, туман суди судьялари томонидан суди биносида ҳам фуқаролар қабули ўтказилган. Бу орқали аёллар ўртасида жиноятчилик сонини камайтиришга эришилган.

Санжар ИБОДОВ,
Темур ҚОСИМОВ,
Жиноят ишлари бўйича Яқкасарой туман судининг судьялари

“Ҳазорасп” эркин иқтисодий зонасига элчионалар бириктирилди.

Бир қарорга икки хил муносабат

Ганишер НОСИРОВ олган суратлар.

Шунақаси ҳам бўлар эканда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 16 мартдаги “Чорвачиликда иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қароридан сўнг чорвачилик қишлоқ хўжалиги кооперативлари (ширкатлари)ни фермер хўжаликлари ва масъулияти чекланган жамиятлар этиб қайта ташкил этиш бошлангач Қўшрабтдаги қишлоқлар аҳолиси бирин-кетин молларини йиллар давомида ўтлатиб келган яйловлардан маҳрум бўла бошлади. Туманда МЧЖлар ташкил этиш мақсадга мувофиқ эмас деб топилгани учун аҳоли турар жойлари атрофидаги ерлар ҳам фермерларга бўлиб берилди. Бундай қисматдан туман марказидан 70-80 километр наридаги Жонбулоқ қишлоғидегилар ҳам четда қолмади. “Яккатол сокин сойлари”, “Гуландом она чорвалари”, “Қорабоғ юлдузи”, “Порлоқ қорабоғ”, “Мижғон чорва агро”, “Жезли тоғлари”, “Жонбулоқ насли чорвалари”, “Нурбек бобо” сингари фермер хўжаликлари вужудга келди. Янги талаб, янги чора ташкил бошланди. Одамлар энди чорва молларини ҳовлисидан бир қадам нари жилдира олмайдиган бўлиб қолишди. Қондан бузганлар жазога тортилди. Ҳашпаш дегунча Мижғон қишлоғидан Дўстмурод Абдиалимовнинг икки қўйини “Гуландом она чорвалари” даласига тушганлик жоримаси учун юборди.

“Сол кетингни корсонга — сизга-сизга бир танга” деганларидек, яйловга ҳайдалган ҳар бир мол учун фермерларга олдиндан нақд пул тўлаш тарки одатга айланди. Аслида фермер деганимиз ҳам осмондан тушмаган. Шу ернинг сувини сувлаган, ерини ерлаган одамлар, ака-ука, қариндош, қўда-анда дегандай. Жонбулоқликлар энди ҳам қадрига, ҳам қорнига йиғлай бошлади. Уларнинг арз-додини эшитгани келганлар “танаси бошқа дард билмас” қабилда натижасиз номингагина қоғоз қоралаб кетаверишди. Шикоят эса тўхтамади.

Аслида дўппидекигина Жонбулоқ қишлоғидегиларга дунёни тор қилган ҳоким боболаримиз бўлади. Чунки, шикоятчиларга кўрсатилган ўша кенг майдонлардан фермерларга ер ажратилса “осмон узилди ерга тушармиди”. Шунда ҳар бир мол учун фермер чўнтагига пул тўлаш ва бошқа даҳмазалар бўлмас эди. Нима фермер молу аҳоли чорваси керакмасми. Қолаверса, қарорни яхшилаб ўқиш ва уқиш, Ўзбекистон Республикаси “Ер Кодекси”нинг 6, 20, 23, 78 ва “Маҳаллий давлат ҳокимияти тўғрисида”ги Қонуннинг 6, 10, 25 моддаларига асосланиб иш тутиш хайрли бўлмасмиди. “Ер Кодекси”нинг 20 моддаси-

да “Яйлов чорвачилиги учун ер участкалари қишлоқ хўжалик корхоналари, муассасалари ва ташкилотларига йигирма беш йил муддатга берилиши мумкин”лиги қарор талабларидан бири эмасми? Яхшиси, бу ҳақда сал кейин батафсилроқ тўхталсак.

Жонбулоқликлар “тоғ оралигидаги гўзал маскан” деб таърифлайдиган бу қишлоқ аслида ўз ҳусну лафофатини аллақачон йўқотиб бўлган. Четдан бир келган кишининг қайта юришга юраги безиллайдиган Жўш — Жонбулоқ йўлининг ўта хароб аҳволга келганини айтмай қўяломайлик. Қишлоқда инфратизилма шакланмаган. Мактабу қишлоқ врачлик пунктидан бўлак ижтимоий соҳа объекти йўқ. Ҳатто, шу ҚВПга ҳам врач ишга келмагани учун фельдшер Норқобил Кўчқоров уни оз эмас, кўп эмас пенсия-

гача йигирма йилдан кўпроқ бошқарди. Қишлоқда одамларнинг тузукроқ уй-жой қуришга ҳафсала қилмаётганининг ўзидек уларнинг бу ерда яшашга иштиёқи сўнаётганини кўрсатмоқда. Ёшлар кетиб қолишяпти. Бошқа жойдан иш ва имкон излашяпти. Тоғ устига қўнқайтириб қўйилган “Ўзобайл” қишлоқнинг ягона алоқа тармоғи.

Лекин мева деярли пишмайдиган, чорвадан бошқа тирикчилиги бўлмаган бу ажаб қишлоқ ва унинг мард, танги одамлари, уларнинг ажабловур хангомалари сизни барибир ўзига тортаверади. Қишлоқ атрофидаги тоғу даралар бағрида тарихнинг ўқилмаган саҳифалари яшириниб ётибди.

“Нурота” МЧЖнинг Темирқовуқ қишлоғи билан Жонбулоқ ўртасидаги “Қисилчан” ёнидаги йўл бир пайтлар Қўшрабтнинг асл фарзандларидан бири Чиниқул Мўминонов ташаббуси билан қурилган дейишади. Лекин ҳозир гап йўл ҳақида ҳам, уни қурганлар ҳақида ҳам эмас, балки, “Қисилчан” четдаги тошга ўйиб ёзилган арабий битиклар ҳақида. Тоғ даразига кираверишда баландликда кун ботишга қараган бу тошга қадимда фарзандсиз ўтган бир чол арабий имлода “Кимнинг йўли тушса, ушбу гузарга, дуо қилиб ўтсин, соҳибназарга” деб ёзган дейишади. Унинг қарама-қарши томонидаги қояга эса чопаётган кийик сурати муҳрланган. Бу мўъжизалар дунёсининг дебочаси. “Темирқовуқ” қалъаси вайроналари сари даралар оша кетаркансиз тошга муҳрланган қилич, бир сават гул, ов манзаралари, тошлардаги ўнлаб арабий битиклар, табииатнинг наққош қўли яратган тоғ манзаралари ақлингизни шоширади. Суялтош, Тешиктош, Тошгўрғай уяси...

Ана баланд тоғ қояси устида жойлашган “Темирқовуқ” қалъаси вайроналари. У билан ёнма-ён бек қароргоҳи ҳам виқорли ўшшайган. “Темирқовуқ”да (қоп қадим туркийда эшик дегани) вайроналар ичида дарвоза ўрни тош деворлари ҳамон сақланган. Жўрақул Ялғошевнинг шоҳидлик беришича, денгиз сатҳидан 550 метр баландликдаги 45-46 сотих майдонни эгаллаган бу қалъа уч йўлак эллик олти хондан иборат бўлган. Қалъа Чингиз қўшинларига таслим бўлмаган

дейишади. Қалъадегилар ҳатто атрофдаги тоғларни эгаллаб қуршовни кенгайтирган Чингиз қўшинларининг пастда дарада юрган икки боласи қаторида лашкарбошининг ўғлини ҳам отда қалъага олиб чиқишни уйдлашади. Мўғулларнинг бўйи баробар олтин ваъда қилганига қарамай қиличдан ўтказилган одамлар, гўдаклар қасоси учун мўғул лашкарбошининг ўғлини ўлдириб, жасадини саватга жойлаб пастта улқатиришган. “Темирқовуқ” пастдаги учта қўҳна қабристон бу ерда бир замонлар улғу жанглари бўлганидан шоҳидлик беради. “Темирқовуқ”нинг кунчиқшидаги жанчи бошидаги дубулгани эслатувчи Дубулгатов сукутда, оғир ва маҳзун ўйларга толган. Тарихнинг такрорланмас ва ўқилмаган бу саҳифалари ўз ташқиқотчиларини кутмоқда. Оқтовнинг Сармишсой мўъжизалари энди Қоратовда юз очса, туризмнинг қайноқ нуқталаридан бирига айланса неажаб. Бунинг учун, Қўшрабтдаги туризм масканларини дунёга кўрсатиш учун кимдир жон қуйдириши ҳам керак.

Энди яна мавзуга қайтсак. Масала туман миқёсида ҳал этилмагач жонбулоқликлар ширкатларни фермер хўжалиқларига айлантиришдаги камчиликларни бартараф этишни сўраб Олий Мажлис қонунчилик палатаси депутати Б. Эшмирзаевга қилган муурожаатларига қишлоқ хўжалик вазирни ўринбосари Ш.Тешаевдан жавоб олишди. Тешаев масалага дахлдор қарор ҳақида эмас, Президентнинг 2019 йил 19 мартдаги қарори асосида озуқабоп экиллар етиштириш иштиёқида бўлганларга яратилаётган имкониятлар, ажратилган ер участкаларида томчилатиб сугориш технологиясини жорий қилиш, ҳар бир насли мол учун имтиёзли кредитлар ажратилиши ҳақида ёздади.

Жонбулоқликлар мийиғида қулиб қўйишди. Шундоқ ёнимиздаги Абдуллахон замонидан қолган, узоқ йиллар давомида тикланган хонбанди, Оқчопсой сув омборида тўпланган сувни қаёққа оқизишни билишмаяптию, чорвасини ўтлатишга яйлов топа олмаётган бутун бошли қишлоқ аҳолисига имтиёзли кредиту тоғу тошлардан сув чиқариб томчилатиб — ёмғирлатиб ер сугоришга йўл бўлинди. Жавоб хати ёзишни унутишмаганига ҳам раҳмат.

Дарвоқе, Президентимизнинг 2017 йил 16 мартдаги қарорини Қўшрабт туман ҳокимиятидаги айниқас лойиҳа комиссияси аъзоси бўлган туман ер ресурслари ва давлат кадрадигагилар яхши ўқимаган

ёки ўқмаган кўринади. Аслида қарорнинг 2017 йилнинг 1 июнига қадар инвентарлаштириш натижалари бўйича тайёрланган лойиҳалар асосида ширкатларни фермер хўжаликлари ва масъулияти чекланган жамиятлар этиб қайта ташкил қилиш ишлари ниҳоясига етказилишини таъминлашга бошқача ёндашувдан боришган кўринади.

Нурота туман ҳокимининг мазкур қарор бўйича 2017 йилнинг 1 апрелидаги йиғилиш баёнида туман комиссияси “Яйловларни хатловдан ўтказишда аҳоли яшаётган худудларда улар чорваси боқилаётган яйлов майдонларини фермер ва масъулияти чекланган жамиятлар ташкил этиш мақсадида шакллантириладиган лойиҳаларга киритмасликни қатъий назарда тутиш”иқеракчилиги кўрсатилган. Шу асосда аҳоли чорваси учун қолдирилган ушбу майдонларда кейин ишлаб чиқариш кооперативлари ташкил этилган. Масалан, “Авазой гумбаз” ишлаб чиқариш кооперативига Авазой маҳалла фуқаролар йиғини Оқтепа, Чашма, Ажрим қишлоқлари аҳолисининг турмуш даражасини янада яхшилаш ҳамда чорвачиликни ривожлантириш мақсадида чорва моллари боқиш учун туман захира ерлари ҳисобидан 2800 гектар яйлов ер майдони “Ер Кодекси”нинг 20-моддасига асосан 25 йилга узоқ муддатли фойдаланиш учун берилган.

Туманининг “Зармула баланд” яйлов ва пичанзорлардан фойдаланиш ишлаб чиқариш кооперативига ҳам аҳоли чорва молларини боқиш, дехқончилик маҳсулотларини етиштириш ва аҳоли бандлигини таъминлаш мақсадида ер майдони ажратилган.

Кўриняптики, Нурота туманида аҳоли чорвачилигини ривожлантириш учун нафақат имконият эшиклари очилган, балки у муҳим соҳа сифатида кенг қўллаб қувватланмоқда.

Қўшрабтда эса аҳоли чорваси учун кўзда тутилган вазифалар унутилган. Одамлар кооператив нималигини билишмайди ҳам. Жонбулоқ сингари қўллаб қишлоқларда аҳоли чорваси қўраларга қамаб қўйишга маҳкум этилган.

Нуротада бирон қишлоқ ёки овулда ҳеч ким яйлов муаммосига дуч келмайди. Қўшрабтда эса аҳоли ва фермерлар ўртасидаги низо аллақачон маъмурий ва ҳатто жинойий иш субъектига айланиб улгурган.

Ялғош САРИЕВ,
журналист

Одам савдосидан жабрланганлар тўғрисидаги ахборот ошкор этилмайди.

ТОҒДАН БАЛАНД ОДАМ

Ўн тўрт ёшимда уйимиздаги барча китобларни ўқиб чиқдим. Китоб қолмади. Энди нима қиламан, деб гарангсиб юравердим. Унинг хумори ёмон бўларкан: беҳад бетоқатлик бошланди. Хумори тугаверади. Нима қилишингни билмай қолсан: асабийсан. Гоҳ онангга гап қайтарсанг, гоҳ бемаҳал бўкирган молни савалаб қолсан. Гоҳида остона ёгинида ётган итни тепиб қолсан. Онанг таёқ олиб олдига солиб кувади. “Оқшом отанг келсин, айтиб бераман” деб кўрқитади. Мана шундай кунларнинг бирида эрта-индин туриши керак бўлган сизирни тепганингни кўриб қолган онанг сени яна қувиб солади. Сен қочиб болохона — чордоққа чиқиб оласан. Онанг нарвонни олиб кетади. Сен эса бироз тикилиб тургач кейин чордоқни томоша қилсан. Бу ерда дунёнинг ҳамма нарсаси бор: чойнак, пиёла, қозон, товоқ. Самовар, тунука, банклар ва энг охирида олма яшиги териб қўйилган. Ўша томонга борасан. Яшикларнинг ичи тўла — журнал. “Шарқ юлдузи”. Бўлди энди. Ҳамма нарса унутлади. Энди бетоқатлик йўқ. Сизирлар ҳам вақтида емишини ейд. Ит ҳам бошқа калтакланмайди. Она ҳам хурсанд.

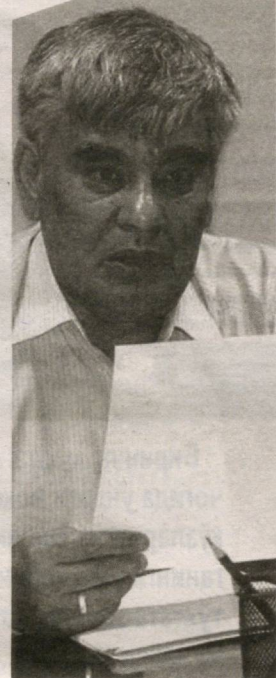

Эр кишининг кўрки, қадр-қиммати ваъдага вафо қилмоқ. Тан олиб айтишимиз керак, биз 10-20 дақиқада етиб борамиз деб соатлаб кечикиб юрамиз. Аммо Усмон Азим айтилган вақтда доим етиб келади. Телефон қилсалар, 20 дақиқада бораман десалар бўлди, ишонинг, ўша вақтда етиб келади. Буни мен кейин билиб қолдим. Гап шундаки...

2018 йил устоз айтди:
— Сангардакка қачон борамиз...
— Июль ойида ўғлимни туғилган куни. Ҳозир оилам қишлоқда. Шунга борамиз, — деб туғилган кунни айтдим. Хўп деди ва суҳбатимиз бошқа мавзуга кўчди.

Шу билан бу гап эсимдан чиқиб кетибди. Ногоҳ бир кун телефоним жиринглапти. Нотаниш рақам. Олсам: устоз.
— Ҳа, қаердасиз, биз Сангардакламиз...
— Мен Тошкентда эдим. Устоз эса Сангардакла...
— Отам ҳар гал гап кетганда

юлдузни кўраётгандир, балки у ҳам тоғларга термулиб тургандир деб ўйлардим. Ҳатто, хаёлга берилардим: Шу тоғқа чиқиб борсам, у томондан у чиқиб келса, шу тоғда учрашиб қолсам, нима дердим, деб қийналиб ҳам қолардим. Негадир Усмон Азим, ўзи айтгандек, Бойсун қирларини бир ўзи кезар ва мен билан учрашиб

Дардан кела солиб апил-тапил ишларимни қилардим-да, чордоққа ошиқардим. Бу ерда дунёнинг ҳамма шоирлари-ёзувчилари бор эди. Шу журнал сабаб Абдулла Ориповни, Эркин Воҳидовни, Шукур Холмирзаевни, Ўткир Ҳошимовни, Усмон Азимни, Сирожидин Саййидни танидим. Уларни расмини кўрдим. Соатлаб тикилиб қолдим.

Усмон Азимнинг “Шарқ юлдузи” журналида туркум шеърлари чоп этилганди. Ўша туркумда “Энди бизга ишқ йўллари хатарлидир” деган шеър ҳам бор эди... Юракка ўт туши-ку. Шоирнинг муҳлисига айланиб қолдик-ку. Шу одамнинг китобини излайдиган бўлиб қолдик-ку. “Бу дунёнинг исми гулмас, пул дунёдир — бу дунё” деб нола қиладиган бўлдик-ку. “Севгимиз ўлдими либосингиз кўк” деб тенгдош қизларимизни жигига тегадиган бўлдик. “Айт, қачон улгурдинг жоним бўлишга”, нолишлар қиламиз. “Ўзгани севсанг севгин, мен ҳам сenga зормасман” деб кибрга ҳам бериламиз... Мен ва тенгдошларим Усмон Азимнинг китобини олиш учун битта одамнинг уйда тонг сарҳан, то кўёш ботгунча чалги билан беда ўрганмиз. Китоб кичкинагина “Ғусса” эди...

ган ҳикоясини мактаб дарслигидан акам ўқиб берганди. Билмайман, негадир иккимиз ҳам роса кулганмиз... Аслида йиғлаш керак экан... Ҳайронман, нега кулдик...

Бугун замон ўзгарди. “Шарқ юлдузи” журнали уёқларга етиб бориши энди бир орзу. Лекин ўша пайтлар Сурхондарёнинг энг олис қишлоғига ҳам борганига ҳайронлар қолам.

Ўқоридаги гапларни ёзишимдан мақсад болалик тасаввуримизда муҳрланган инсонлар билан юзма-юз кўришини тақдир раво кўрди. Суҳбатлашдик. Усмирлик дунёмизга шиддат билан кирган, керак бўлса, ўзига ўхшашга мажбур қилган инсонлардан бири Усмон Азим.

Тўй-ҳашамларда у кишининг шеърларини айтиб юрардим. Бир кун собиқ адабиёт ўқитувчиси Қахрамон ҳожо: (аллоҳ раҳматига олган бўлсин. Беназир одам эди. Муборак ҳаж сафаридан менга ручка олиб келгандилар. У пайтда мен талаба эдим. Таътилга борганимда уйларига қақриб ручкани тутқазгандилар. Ўша ручка ҳозир ҳам уйимда. Сақлаб қўйганман.)

— Анави тоғни кўраёпсанми, ўша тоғнинг орқаси Бойсун. Усмон Азим ўша ерлик, — деганди бир сафар. Ажабланганимни кўргач, давом этганди: — Яккатол деган қишлоқ Бойсунга қарашли. Шу қишлоқдан ўтиб тўғри Бойсунга — Усмон Азимнинг уйига борса бўлади, деб ичимни қиздирганди.

Усмон Азимни мана шундай гойибона таниб улгайдик. Ўртада биттагина тоғ бўлса ҳам ўша тоғни босиб Бойсунга боролмадик.

Усмон Азим бугун 70 ёшга тўлдилар. Кимки дилида яхши нияти бўлса, тиламоқда, табрикламоқда. Мен устознинг бошқа бир жаҳатларига эътибор бермоқчиман. Эҳтимол, бу барчамизга дарс — сабоқ бўлар.

“Усмон ака зўр одам экан, ҳатто тоғдан ҳам баланд экан”, деб кўяди. Мен эса ўзимни ўзим бўралашиб сўкаман.

Ўн тўрт ёшимдан бери Яккатол томонларга орзуманд термулдим. Шу тоғнинг орқасида Усмон Азим бор. Анави

қоладигандек эди.

Сангардакка борганида эса мен Тошкентда ялло қилиб юргандим... Сангардакка боролмадим, ўртамизда юзлаб тоғлар бор эди... Ногоҳ англаб қолдим-ку... Устоз айтилган сўзни бажармасдан қолмас экан. Кейин кузатдим. 10 дақиқада бораман, дедими, ишонинг, ўша вақтда етиб келади. Бу фазилатни қанча олқишласак кам...

Устоз, Худодан бир нарсани кўп сўрайман: Шоирларни, ёзувчиларни, умуман, ижодкорларнинг умрини узун қилган. Ҳеч бўлмаганда Саъдий Шерозийдек умр бер, деб илтижо қиламан. Шундай одамлар бор, ҳатто, боласига ҳам керак эмас, лекин 120 га қиради. Майли, уларни ҳам умри узун бўлсин, аммо ижодкорларнинг кўпроқ яшагани яхшида. Сиз Шерозийдан ҳам узоқ умр кўринг, бизлар ортингиздан бораверайлик...

Усмон ака, сизни барчамиз яхши кўраимиз. Яхшиям шеър ёзган экансиз, яхшиям “Шарқ юлдузи”га шеър берган экансиз...

Дарвоқе, ўша туркумда, “Айблама Усмонни, Усмон кечикди” деган шеърингиз ҳам бор эди... Негадир ҳозир шу шеърингизга ишонгим келмайди. Ахир, сиз ҳеч қачон кечикиб юрмайсиз...

ҲАЛИ БУТУН РҮЙИ ЖАҲОН ШЕЪР БЎЛАЖАК...

*Тонг титрайди кеч кузакнинг кучоғида,
Юлдузларни учирмоқда гўлгун шафақ.
Жоним, қалбим шеърятнинг пичоғида...
Замин — тилсим, осмон — тилсим...
шеър — бешафқат!*

*Мен қийналдим. Хаёлимнинг қанотида
Денгизларни кўтарганча толиб учдим.
Юлдузларни кўп кўрганман ҳаётимда,
Денгиздаги юлдузларни келди кучгим.*

*Кўкка боқдим, ўт туташди жоним аро...
Қат-қат булут қатларида не сир-асрол!
Ҳайрат ичра ўлдиргуси мени само,
Она замин, уча қолай, қўйиб юбор!*

*Мен ёр дедим... Лайлими ё, Ширинми ё!
Эки энди туғилажак бирор малак?
Мана мен, деб кўз олдимда бўлди пайдо,
Мана мен, деб шеърдан боқди кўрт юрак.*

*Юлдузларни учирмоқда гўлгун шафақ,
Тонг титрайди кеч кузакнинг кучоғида.
Шеър ёзилар... Қийнок, сenga бўлсин шараф,
Жоним, қалбим шеърятнинг пичоғида...*

*Ҳали бутун рўйи жаҳон шеър бўлажак,
Фақат бекор билиб ором кучоғини —
Бу дунёни сирга кўмиб яшаш керак,
Қалбга санчиб шеърятнинг пичоғини!*

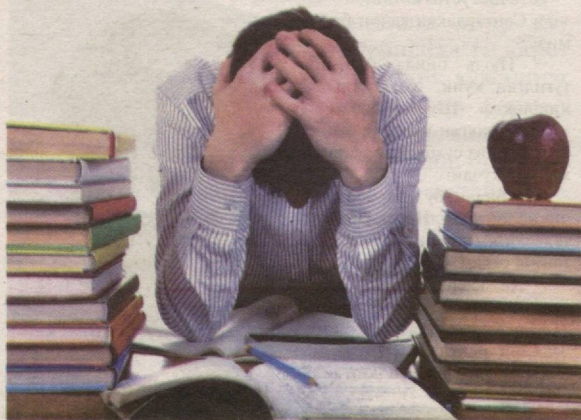

Усмон Азим

Санжар ТУРСУНОВ,
Ўзбекистон Ёзувчилар
уюшмаси аъзоси

Асл китобхон борлиқни унутиб ўқийди

Биринчи марта қайсидир асарни ўқиш чоғида ундаги воқеалардан таъсирланиб, кўзларингиз ёшланган, асарни ўқиб тугатганингиздан кейин эса кўз ёшларингизни тўхтата олмаган пайтингизни эслайсизми? Бу қайси асар эди..?

"УФҚ" кўринишдан жуда эски, варақлари йиртилиб, муқовалари ҳам йўқолиб кетган, омонатгина турган катта китоб... Келинойимдан роса илтимос қилдим. Аввалига "йўқ бу китобни энди ўқиб бўлмайди. Ўчоққа ўт ёқишда катта ёрдам беради. Уни устига сиз ҳали бунни тушуна олмайсиз, ёшингизга мос эмас", деди. Ялиноби-ёлвориб, барибир китобни олдим. Чунки уни ўқишга бўлган иштиёқим дақиқа сайин ортиб борарди. Уйда ҳамма ишларимни атай тез-тез қилардим ва ўша китобни ўқишга киришардим. Қанча кўп ўқисам, шунча хузурланардим. Биласиз бир асарни ўқиб бошласангиз унинг таъсирида яшайсиз. Мен ҳам ўша дунёга тушиб бўлган эдим. Ҳатто, кечалари ҳам китоб ўқиб, қандай ухлаб қолганимни сезмасдим. Эски китоб бўлгани учун қоғоз ҳиди димоғимга уриларди. Кундузи ҳам тўхтамай, эҳтиётлаб ўқиган китобингиз сиз улаганингизда ҳам хаёлингизда бўлиши, воқеалари худди жонли бўлаётган туюлиши ва эски қадрдон китобингизнинг ҳиди, турк сериалларига алмашиб бўлмайдиган мутолаа завқи.

Энди фақатгина хаёлимда шу асар айлана бошлади. Уни тез-тез ўқишга ҳаракат

қилардим. Китобни, ҳатто, ўзимдан ҳам кўпроқ авайлардим. Ухласам, ёстигим остига, бошқа вақтлари эса стол устида тахланган китобларнинг энг охирига (шундай қилсам, ҳеч ким тополмайди, деб ўйлаганман) яшириб қўярдим. Китоб тугашига оз қолган эди. Воқеалар бир-бири билан боғланмади.

Кунни кеч қилиб, уйга қайтаётган эдим ўзимдан бир-икки ёш кичик қиз билан суҳбатлашиб қолдим. Ҳали мактаб ўқувчиси экан. "Ҳар кунни кутубхонага келасиз" деди. "Ҳа, агар иложини топа олсам, шу ерда қолмоқчиман" дедим ҳазиллашиб.

Китобнинг анча саҳифаси, менимча, ўчоқ учун "хизматга" олинган. Уйқусиз кечалар, болаликдаги бегубор қалб оғриқлари мунчоқдай кўзлардан тўкилган юм-юм ёшлар... Мен барибир бу асарни ўқиб тугатдим. Ўша вақтда таътил бўлгани сабабли мактаб очилса, албатта, шу китобни яна ўқийман, деб ўзимга ўзим ваъда бердим. Одам ҳар йили бир ёшга катта бўлади дейишади. Йўқ. Мен бу асарни ўқиб бир ёш эмас анча ёшга

улгайдим, чоғи. Фикрлашга ўргандим, тенгдошларим каби "ойи менга кўйлак олиб беринг", деб эмас кичкина бўлса ҳам битта китоб олиб беринг дейдиган бўлдим.

Катта шаҳар... Жуда кўп галстук таққан одамлар (қишлоқда кўпчилик кетмон тутган одамлар). Олийгоҳга борган илк кунларимиздан бизни Алишер Навоий номидаги "Ўзбекистон миллий кутубхонасига" аъзо қилишди. Таништириб чиқишди. Энг бебаҳо асарлар мавжуд катта кутубхона (мен кўрган кутубхоналарнинг энг каттаси). Шаҳар шовқинидан чарчаб, дарслардан кейин шу жойга деярли ҳар кунни келардим, дарсларимни тез-тез қилиб бадиий асарлар мутолаасига шўнғиб кетардим. Пушкин, Лермонтов асарларини катта қизиқиш билан мутолаа қилардим. Стол-стул етмаган китобхонлар эса жавонлар орасида ўз дунёлари билан ўтириб саргузаштлар сари йўл олар эдилар. Ҳа, айнан бир сафар менда ҳам шундай вазият бўлган. Бу жуда ажойиб ҳолат. Ҳеч ким сизга ҳалақит бермайди. Ўз асарингиз билан ўзингиз бандсиз. Завқини эса кўз олдига келтириш қийин эмас. Бунинг учун айнан "УФҚ" бўлиши ҳам шарт эмас. Чунки ҳамма ҳар хил китобни бошқалариданда кўпроқ яхши кўрадику. Муҳими, оёқлари толса-да, деворга суяниб ёки қизиқишнинг зўридан елкада сумкаси билан ерга ўтириб, борлиқни унутиш даражасида китоб ўқимаган асл китобхон бўлмаса керак.

Кунни кеч қилиб, уйга қайтаётган эдим ўзимдан бир-икки ёш кичик қиз билан суҳбатлашиб қолдим. Ҳали мактаб ўқувчиси экан. "Ҳар кунни кутубхонага келасиз" деди. "Ҳа, агар иложини топа олсам, шу ерда қолмоқчиман

дедим ҳазиллашиб. Кейин бирор яхши таъсири китоб тавсия қилишимни сўради.

"УФҚ" дедим кўзим чақнаб, болаликдаги таассуротларим кўз олдимада бир-бир жонланди. Кўзларим жиққа ёшга тўлди. Ва "сиз, албатта, шу китобни ўқинг анча улгайсиз" дедим.

**Даноноҳ РЎЗИБОЕВА,
ЎзЖОКУ талабаси**

Ҳар гал бувимнинг: "Агар қирқта иймон-эътиқодли эркакнинг орасида бир беҳаё аёл қолса, у барчасини диндан чиқаради. Ваҳоланки, қирқта иймонсиз эркакнинг ичида битта иймонсиз эътиқодли аёл қолиб кетса, у қирқтасини ҳам динга қайтади", дея айтган ҳикматлари болалигимдан буён қулоғим остида жаранглайди.

Беҳаёлик урф бўлди...ми?

Демак, қиз бола тарбияси жуда катта масъулият ва мажбурият талаб қилади. Инчунин, ҳар бир миллатни она тарбиялар экан, қизларимизни миллий қадриятларимиз, урф-одатларимиз асосида шарм-ҳаё, ибодли бўлиши энг аввало, оила аталмиш кўрғоннинг мустақамлигига боғлиқдир.

Ўзбек аёллари қадим-қадимдан нафақат оилада, балки жамиятда ҳам ўзининг муносиб ўрнига эга бўлган. Бунда кўз олдимизда мардлик, жасурлиги билан ном таратган Тўмарис, етти Алпни ақл-заковати-ла лол қолдирган Ойбарчин, Сароймулк хоним, садоқат ва вафо тимсолари Зулфияю Саидалар жонланади.

Бироқ бугун ўзига гўзал хулқ, андишаю ҳалимлики, сержило лутф ва одоб-ахлоқни бегона билиб, "кўнгил кўчалари"да дайдиб, тентираб юрган қизларнинг ҳам борлигидан юзимиз ерга қарайди, дил оғринади. Айниқса, ижтимоий тармоқларда кўлма-қўл бўлиб тарқётган видеоларларни кўриб, "наҳотки, шулар ўзбек қизлари" дейсиз?!

Ярим кечаси, сершовқин кўчаларнинг шовқини камайган, тунги чироқларнинг хира нурлари остида ўйга ботган шаҳарнинг қоқ марказида ўзининг "ошику бекарор"лари билан кўнгилхушлик қилиб, рақсга тушаётган қизнинг "эшилишини" кўраётган бутун борлиқ, гўёки, кўзларини чирт юмиб олгандай. Шунда ўзининг саволлар исканжасига улоқтирасан, киши.

Наҳотки, сочларини алламбало рангларга бўяб, юзидаги ҳаё пардасини бир четга улоқтириб, бир қарич матони эғнига ташлаб, остона ҳатлаётган қизига "йўл бўлсин?!" дея олмаган ота, "Сенинг ор-

тингдан бирор ёмон гап келгудай бўлса, мен ким деган одам бўламан" дейлмаган она, "Сенинг номусинг — бизнинг ор-номусимиздир", демаган ака-укалар бу пайтда бемалол ором олаётган бўлса?

"Қиз бола саккиз жаннатнинг қалитидир", дейилган ҳадислар, сафарга отланаётган ўғлига: "қай ерга бормагин, қай юрда бўлмагин онанг ва синглингни ор-номусини сақла", дея оқ фотиҳа берган оталар ҳақидаги ривоят, "Қиз бор уйнинг файзи бўлак дейдилар, Жаннат йўли — қиз бор йўлак дейдилар" каби ашъорларнинг барчаси шунчаки тўқималару уйдирмалар бўлса?!

Ахир, бу вақтда ўзбек аёллари бағрига боласини босиб, келажак-умидларини алла оҳангларига солаётган, жилла курса, қизлари китоб мутолаа қилаётган бўларди-ку...

Қанчадан-қанча ижод аҳли аёл мадҳига сўз тополмай, жамияти туркий тилларни бир сафга тизиб қўйган бир пайтда, бу каби беҳаёлар ўзининг нарх-навосини олди-қочди телеграм каналларида белгилаб турса, доднинг кимга айтасан. Жимгина "оила" остонасидан кузатиб қолганлар-чи?!

Тўғри, беш қўл баробар эмас, ўзининг ифратини сақлаб, турли соҳаларда ўзбек шаънини жаҳонга танитаётган қизларимиз ҳам кам эмас, аммо яхшиликдан кўра ёмонликнинг оёғи қаққон келган замонда, барча саъй-ҳаракатларни сонилар ичида йўққа чиқараётганларга бир оғиз гапим бор: Агар қўлингиздан яхши амаллар ёки ватанга хизмат қилиш келмаса, илтимос бошқаларнинг меҳнатини чиппаққа чиқарманг!

**Дилноза АБДУҲАМИДОВА,
Навоий вилояти**

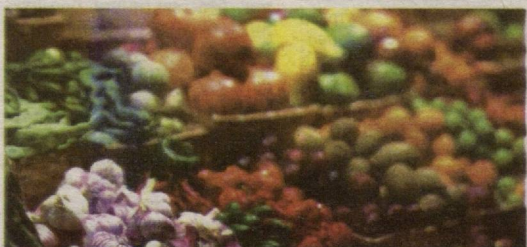
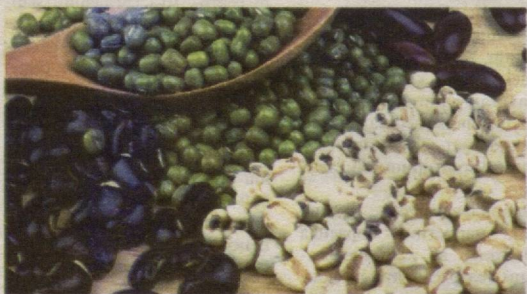
BMB

Trade Group жамоаси

*Барча юртдошларимизни
Мустақиллигимизнинг 29 йиллиги
билан чин дилдан қутлайди.*

*— Мана шундай улуғ кунларда
хонадонингизга файзу барокат,
тану жонингизга соғлиқ
тилаймиз.*

*Жонажон Ўзбекистонимизнинг
бошидаги бахт қуши доим қанот
ёзаверсин. Халқимизнинг топгани
эзгуликларга буюрсин.*

КИСКА
САТЛАРДА
УҚИҒИ!

Қонунчиликка кўра, фуқарони биологик-тиббий тадқиқотларда қатнашишга мажбурлаш мумкин эмас.

Театр омошабин билан ирик

Аҳоли саломатлигини сақлаш мақсадида жорий этилган карантин талаблари доирасида март ойининг иккинчи ярмидан бошлаб дунёнинг манамен деган номдор санъат даргоҳлари сингари юртимиз театр-томоша муассасалари ҳам спектакль ва томошаларини тўхтатишга мажбур бўлди. Ўтган вақт муболағасиз, театр, кино, концерт-томоша соҳасига жиддий салбий таъсир кўрсатди. Театр, кино ёки концерт томошаларини телевидение ёки интернет орқали томоша қилиш, уларни зарур бўлса кўчириб олиш мумкин. Бироқ, театр шу қадар нозик санъат турларидан бирики, залдаги томошабиннинг нигоҳи, нафаси ва олқиши театр актёрига далда, қанот ва илҳом булоғи, десак бўлади. У томошабиннинг қарсағию олқишидан маст бўлади, юракдан энтикади, кўзларига ёш қалқийди. Қўшни давлатлардаги ҳамкасбларимиз сингари юртимиз театр режиссёрлари интернет орқали онлайн томошалар, аудиоспектакллар яратди, янги асарлар репетициялари намойиш этди. Актёрлар шеър масаллар ўқиб, интернет тармоқларидаги саҳифаларига жойлаштирирди. Бироқ юқорида айтганимиз, театр санъатининг актёр ва томошабин ўртасидаги мулоқоти, ўзаро муносабати сингари “жонли” алоқасини эътибордан четда қолдириш мумкин эмас.

нинг бошқаларниқидан афзал ва сифатлироқ эканига ишонтириш ва албатта, маҳсулотини фойда билан сотишга эришиш. Бунинг учун театр раҳбарияти бозор қоидаларини яхши билиши ва мунтазам маркетинг тадқиқотларини ташкил этиб бориши зарур.

Театр раҳбарияти зиммасига жамотчилик маънавий талабини қондириш жаҳабарида, тақдим этажак маҳсулот (спектакль) эвазига даромад

кўришдек анчайин мушкул вазифа юкланади. Демак, бунинг учун театр-томоша муассасалари фаолиятига замон ва бугунги вазият талабига кўра янгица ёндошув, бошқарув ва иш услубига ўтиш.

Маркетинг – барча соҳа ва йўналишларда бўлгани сингари маданият соҳасида ҳам анчагина янги тушунча, назаримизда. Айниқса, маданият ва санъат соҳасида кимгадир мажбур тушунча ёқмаслиги, табиий ҳол. “Театр санъати гишт заводи ёки кийим-кечак фабрикаси эмаски, унда ишлаб чиқариладиган маҳсулотни бозорга чиқариб сотсанг”, дейилганини анча вақтдан бери эшитиб келамиз. “Омманинг эстетик талаби, унинг маънавийтини пул билан ўлчаш мумкин эмас”, дейилишида ҳам асослар етарли.

Ҳақиқатан азалдан театр олдида қўйилган асосий вазифа ва зиммасидаги “юк” – ишлаб чиқараётган маҳсулот (спектакль) жамоавий бадий ижод маҳсули орқали кишилиқ жамиятини эзгулик ва яхшиликка чақирши, унинг маънавий ва маърифий тафаккурини чархлани, юксалтириш ҳисобланади.

Аслида, юқорида айтган маркетинг, театр санъатига маркетинг тадқиқотларини жорий этиш, бозор иқтисодиёти талабларидан келиб чиқиб маҳсулот (асарлар) яратиш Фарб давлатлари, АҚШ ва Осиёнинг кўплаб давлатларида аллақачон изига тушиб

бўлган. Аммо, халқимизнинг минг йиллар давомида шаклландан дунёқароши, маданияти ва санъати, турмуш тарзи, урф-одатлари, анъаналари сингари ҳеч қайси миллатниқига ўшаммаган қадариятлари борки, шуларни эътиборга олиб, Фарб ёки Осиёдаги давлатлар тажрибасини кўр-кўрона талбиқ этишга ҳаққимиз йўқ. Уларни ўрганиш, ютуқ ва камчиликларини чуқур таҳлил қилишимиз, талбиқ этмоқчи бўлган жиҳатлар борасидаги таклифларимизни халқимиз, кенг жамоатчилик талаби ва эҳтиёжидан келиб чиқиб ишлаб чиқишимиз мақсадга мувофиқ.

Театр санъати ва умуман, санъат соҳасига бозор муносабатлари, маркетинг ва менежмент сингари замонвий иқтисодиёт юритиш ибораларини қўллаш, айниқса мазкур соҳага талбиқ этиш борасида фикрларимиз билан ўртоқлашмоқчимиз. Зотан, йиллар давомида шаклландан бошқарув ва театр маҳсулотини тақдим этиш усуллари, тан олиш керак, бугун биров замондан орқада қолаётгандек. Негатки, ахборот технологиялари, интернет тизимининг кейинги ўн йил орасида шиддатли ўзгариши ва ривожланиши аксарият соҳаларнинг фаолиятини бутунлай қайта кўриб чиқиш, иш услубларини ўзгартиришга мажбур қилди. Бугунги глобаллашув шароитида дунё мамлакатлари иқтисодиёти, молиявий барқарорлиги, ишлаб чиқариш қувватларини бир биридан айро тасаввур қилиб бўлмайди. Маданий-гуманитар алоқалар, маданий алмашинув, санъат соҳаси шу ўринда энг заиф ва ҳимояга муҳтож йўналиш экани аён ҳақиқат. Пандемиядан кейин, талаб этиладиган санитар нормалар театр-томоша муассасаларидан иш ва хизмат кўрсатиш услубларини ўзгартиришини талаб этади.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, маркетинг борасида тадқиқотлар ва улар натижаларини театр санъати соҳасига жорий этиш давр талаби. Бугунги шароитда театрлар фаолиятининг асосий ривожланиш, муваффақият билан фаолият олиб бориши учун бир қанча жиҳатларни кўриб чиқамиз. Талабларга: театр-томоша муассасанинг жойлашган ўрни; театр раҳбариятининг бошқаришдаги тажриба ва малакаси, истеъдоди, замонвий

менежмент сирларидан қанчалик воқифлиги; ахборот технологиялари, оммавий ахборот воситалари, хусусан, интернет тармоғидан унумли ва самарали фойдалана олиши; реклама-тарғибот ишларини оқилона юрита билиши сингари қатор талабларга жавоб бериши кабиларни келтириш мумкин.

Театр санъати ҳаётининг бир бўлаги деб билалдиган, спектакллар ва премьераларни қолдирмайдиган гуруҳга театр янгиликларини, янги саҳналаштирилаётган асарлар, учрашув ва ижодий кечалар ҳақидаги маълумотларни мобил телефон орқали мунтазам етказилиш, театрға бўш вақти ва имкониятига қараб онлайв келувчилар, талаба-ёшлар, пенсионерлар гуруҳига спектакллар ёки учрашувлар, ижодий кечалар ва премьералар хусусидаги маълумотларни вақти-вақти билан етказиш мумкин. Бундан ташқари, томошабиннинг театрға келишини ҳар томонлама рағбатлантириш мақсадга мувофиқ. Бунинг учун томошабин билан бевосита мулоқотлар, театрнинг таниқли актёрлари иштирокида ижодий учрашув, конференциялар, янги спектакллар олдида матбуот анжумани ва жонли суҳбатлар, премьерадан кейин асарни томошабин ва журналистлар иштирокида муҳокамасини ташкиллаштириш, бенефисларларга таклиф этиш орқали унга ҳурмат белгиси бўлиб, театр обрўйи (имижи)га ҳам ижобий таъсир кўрсатади.

Театр муассасалари маркетинг хизмати республика миқёсида янги ташкил этилаётган йўналиш ҳисоблангани боис, ҳамма учун бир хил рецепти бўлмаслигини яна бир марта таъкидлаш ўринли. Маркетинг хизмати янгица шароитда иш бошлаши ва театр молиявий-иқтисодий ҳолатини яхшилашга ҳисса қўшиши учун томошабинларнинг ёши, жинси, уларнинг театрдан узоқ ёки яқинроқда истокомат қилиши, бўш вақтининг бор-йўқлиги, бўш вақтини қай тарзда ўтказишни маъқул кўриши, театр санъатига муносабатига алоҳида эътибор қаратиши лозим. Бунинг учун ҳар бир театр томошабини орасида ўзига хос сўровнома ташкил этиши (буни қоғоз шаклида ёки интернетдаги расмий саҳифаси, ижтимо-

Кейинги уч-тўрт йил мамлакатимиздаги ўзгаришлар, кўплаб соҳаларда бўлгани сингари маданият ва санъат йўналишига ҳам бозор муносабатларини жорий этиш заруратини кўрсатмоқда. Иқтисодий муносабатларнинг ўзгариши натижасида қатор собиқ иттифоқдош давлатларда театр санъати муассасаларининг у ёки бу кўринишда таназзулга юз тутгани ёхуд моддий қийинчиликлар гирдобига тушиб қолганини кузатишимиз мумкин. Тан олиш керак, бизда маданият ва санъат, хусусан театр санъатиға оид фармон ва қарорлар қабул қилиниди, концерт-театр томоша муассасалари фаолиятини моддий қўллаб-қувватлаш борасида муайян ишлар амалга оширилди.

Аммо бугунги воқелик театрларнинг ҳам шиддат билан ўзгараётган даврда фақатгина давлат берадиган молиявий кўмакка қараб тура олмаслигини кўрсатапти. Ижодий ва техник ходимлар маоши, коммунал тўловлар давлат бюджети ҳисобидан қопланаётган бўлса-да, театрлар моддий-техник базасини ривожлантириш ва мустаҳкамлаш, театр саҳнаси учун зарур замонвий ёритиш ва овоз кучайтириш ускуналари,

Коррупцияга қарши курашишга ҳисса қўшган шахслар давлат мукофотиға тавсия этилиши мумкин.

Икки тармоқларда ўтказиши мумкин.

Мисол учун, театримизнинг доимий томошабинлари, талаба-ёшлар билан бевосита ёки телефон орқали мулоқотлар, интернет тармоғидаги расмий саҳифа-мизда у ёки бу спектакль (актёр, режиссёр, рассом, хизмат сифати) хусусида қолдираётган изоҳлари таҳлилга кўра: 10-15 фоиз томошабин — спектакллар ва репертуардан унчалик кўнгли тўлмаётгани; 10 фоизга яқини — чипта баҳосининг юқорилиги; 15 фоизи — томошабин театрга келишга бўш вақти йўқлиги;

30-35 фоизи — кечки спектакллардан кейин шаҳар жамоат транспорти графигидаги камчиликлар сабабли томошага келмаслигини билдирганини кўриш мумкин.

Албатта, бу тахминий ҳисоб-китоблар реал вазиятни кўрсатмаслиги мумкин ва бунинг учун юқорида айтганимиздек, томошабин ўртасида саволнома ўтказиш фойдалан холи бўлмайди. Томошабин фикри ва таклифлари ўрганиб, таҳлил этилганидан кейин театр репертуари, спектакллар ва хизмат сифати сингари ички муаммоларни ҳал этиш дастури ишлаб чиқилса, театрга боғлиқ бўлмаган, масалан, шаҳар жамоат транспортига тааллуқли муаммолар шаҳар ҳокимлиги ёки транспорт хизмати мутасаддиларга йўналтирилиши мумкин.

Шу ўринда театр-томоша бозорининг кейинги йилларда бир неча баробар ўсгани ва рақобатнинг кучайганини айтиш жоиз. Томошабин эътиборига кўнглик ўнлаб концерт ва кўнгилоҳар томошалар, учрашув ва кечалар тақдим этилаёпти. Бундай рақобат майдонида янги томошабин топши ва “эксиксини” театрга “боғлаб” қўйиш осон иш эмас. Театрлар бугун чипта нархини молиявий ҳолати, томошабин талаби, маҳсулотта кетадиган харажатлари (саҳналаштириш)дан келиб чиқиб муштақил белгилаёпти. Аммо театрнинг — мураккаб ва бошқа соҳаларга мутлақо ўхшамайдиган хусусиятларини эътибордан четда қолдириш мумкин эмас.

Ҳар қараганда, барча театрлар ҳам гардеробдан бошланиб, томошабин зали ва саҳна билан тугайди, бироқ, театрларнинг рўйи, майиши, мусиқий, опера ва балет, драматик, комедия, сатира, болалар ва ўсимирлар, кўнгирчак театрларида бўлиниши ва ҳар бирининг томошабини турли қараш ва қизиқишлар билан фарқланади. Модомики шундай экан, демак, театрлар бир бирига мутлақо ўхшамайди. Мазкур жиҳатлардан келиб

чиқадиган бўлсак, бозор талаблари, иқтисодий ва ижтимоий ўзгаришлар, рақобатчиларнинг иш услуби ва стратегиясини мунтазам таҳлил қилиб борадиган ва уларни реал баҳолаб иш услуби ва стратегиясини тез ўзгартира оладиган театр муваффақиятга эришади, десак бўлади.

Томошабин қизиқишини ошириш учун театр аввало — репертуарини мунтазам янгиллаб бориши, фаолиятига тааллуқли янгиланган кенг жамоатчиликни турли усуллар билан хабардор қилиб бориши, учрашувлар, ижодий кечалар, экскурсиялар, театр тарихига оид қоғоз ва видео кўринишидаги хабарлар, театр мавзусининг очилиши ва ёпилишига бағишланган тантанали кечалар, томошабинлар иштирокида викторина ва сўровномалар, кичик фестиваллар, маълум аудиторияга мос спектакллар намойишини ташкил этиши мақсадга мувофиқ.

Дарвоқе, бозор муносабатлари, янги иқтисодий талаблар, молиявий кўрсаткичлар дефляция, демак, саҳналаштириш харажатларини оптималлаштириш ва спектакллар саҳналаштиришда янги хизматлардан фойдаланиш муҳим роль ўйнашини ёддан чиқармаслик керак. Юқорида айтганимиз, саҳналаштириш харажатлари тайёрлаш каби каттагина харажат борки, уларнинг ўрнини тўлдириш учун чипта нархлари ошиши табиий. Аммо, томошабин харид қобилиятини эътиборга оладиган бўлсак, театр томошалари чипта нархини кўркўрона, ўйламасдан ошириш ўз навбатида томошабин сонининг камайишига олиб келади, тушумлар миқдорига салбий таъсир кўрсатади. Театрлар:

• Рақобатчилари чипта нархини мунтазам кузатиб бориши;

• Томошабинлари орасида нарх-наво борасида сўровлар ташкил этиши;

• Саҳналаштириладиган асарлар сифатига пуғур етказмасдан тезкорлик билан чипта нархини талаб ва эҳтиёжга кўра мослаштириш;

• ишлаб чиқариш харажатларини мунтазам таҳлил қилиши ва заруратсиз харажатларни чеклаш каби ҳолатларга риоя қилиши шарт.

Шунинг учун ҳам театр дирекцияси ҳар бир ҳолатни жиддий ўрганиб, рақобатбардош маҳсулот яратиш, харажатлар ҳисоботини юритиш баробарида, ҳар бир ижтимоий қатламнинг эҳтиёж ва имкониятига мос чипта нархларини белгилай олиши керак.

Спектакль, томошалар, бенефис ёки ижодий учрашувлар, балдий-концерт дастурлари — театр маҳсулоти сифатида бевосита театр кассаси орқали сотилади. Кузатувларимиз театр маҳсулотининг қарийб, 55-65% айнан театр кассаси орқали сотилишини кўрсатади. Янги жорий этилган электрон чипта сотиш тизими аҳоли орасида ҳозирча катта миқдорни ташкил этмайпти. Асосан, ёшлар ва кассага келишга вақти бўлмаган кишиларгина бу хизматдан фойдаланмоқда. Мазмуллар кўпроқ, ташкилотлар билан театр ўртасида шартнома тузиш орқали чипта сотади. Шу ўринда, 2015 йилга қадар театр-томоша ва концерт муассасалари эркин чипта тарқатувчилар билан шартнома асосида иш олиб боргани ва уларнинг

чипта сотишдаги улуши камида 50% ташкил қилганини эслатмоқчимиз. Бироқ, молия вазирлигининг талаби билан давлат театрлари эркин чипта сотувчилари билан шартнома тузиши ва уларга сотган чиптаси учун фойз тўлаш тажрибаси тақиқланди. Мазкур муаммо бугунги кунгача ҳал этилмагани театр-томоша муассасалари молиявий имкониятларига салбий таъсир кўрсатаётгани ҳеч кимга сир эмас. Шу ўринда, жаҳон тажрибасига мурожаат қиладиган бўлсак, Россияда эркин чипта тарқатувчиларга сотган ҳар бир чиптаси учун 40%гача, Қозғистонда 30%, Германия ва Австрияда 50%гача тўлов тўланади. Шу билан бирга, мабодо чипта тарқатувчи маълум спектакль ёки томоша учун сота олмасдан кассага қайтаридиган бўлса, даромадининг 80%гача жарима тўлаши шартномада акс эттирилган. Таклифимиз: республика давлат театр-томоша муассасаларининг эркин чипта тарқатувчилари билан тегишли равишда кўрсатган хизматлари учун фуқаролик-ҳуқуқий шартномаси тузиш ва сотган чиптаси ҳисобидан қонуний фойз тўловларини амалга ошириши масаласи қайта кўриб чиқирилиши керак.

Чипта сотишнинг яна бир қўлай усули — йирик бозор, савдо марказлари, меҳмонхоналар, ресторан ёки кўнгилоҳар дам олиш боғларида махсус кассалар ташкил этиши. Мазкур

кассаларда биргина театр ёки цирк чипталари эмас, боринки, барча театр-томоша муассасалари чипталари сотилиши мумкин. Театр-томоша муассасалари билан шартнома тузиб, сотилган чипталари учун маълум фойзни улар ихтиёрида қолдириши бозор иқтисодиёти талабларига айнан мос.

2017 йилнинг 3 августида Президент Шавкат Мирзиёев мамлакатимиз зиёдилари, ёзувчи ва шoirлар, театр ва кино арбоблари, артистлар билан ўтказган учрашувда республикадаги ижодий ташкилот ва давлат театр муассасаларининг йирик ишлаб чиқарувчи компания, акциядорлик жамиятлари билан “Дўстлар клуби” ташкил этиш ташаббуси эътиборга лойиқ. “Дўстлар клуби” ҳомийлигида ўтган давр мобайнида қатор театр-томоша муассасалари ва ижодий ташкилотларнинг моддий-техник базаси мустаҳкамланди, қўйлаб харажатлари масаласи ижобий ҳал этилди. Аммо янги саҳна асарини саҳналаштириш харажатлари шубҳасиз, театрлар фаолиятидаги энг катта харажат ҳисобланади. Шу боис, тузиладиган йиллик “Йўл харита”ларида мазкур масала ҳам эътиборга олинса, яхши бўларди. Кейинги муаммо, кечки спектакль ва томошалардан кейин шаҳар жамоат транспорти ҳаракатидеги муаммолар. Бинобарин, бугун пойтахтнинг ўзида кечки 21 дан кейин жамоат транспорти қатнови кўпчиликни қониқтирмаслиги ҳақиқат. Вилоятларда эса вазият бундан яхши эмас. Демак, томошабин спектакль томошасидан хузур олиш ўрнига, уйга қандай етиб оларканмиз деган ўй-хаёл билан ўтиради ёки спектаклни охиригача кўрмасдан чиқиб кетади. Мазкур масала ҳам шаҳар ҳокимлиги ва транспорт ташкилотлари, компаниялар иштирокида таҳлил қилиниши ва ҳал этилиши керак.

Бугун замонавий театр саноати ва бозор муносабатлари тўғрисида гапирар эканмиз, театр маркетинг концепциясининг асоси сифатида — реклама-тарғибот (спектакль дастурлари, таклифномалар, ойлик репертуар режаси, турли афишалар) материаллари чоп этишда маълум чекловларга дуч келадиганини айтиш жоиз. Давлат бюджетидан молиялаштирилган барча ташкилот, корхона ва муассаларнинг давлат харидлари учун ягона электрон савдо портали орқали шартнома тузишга мажбурлиги боис, назаримизда, театр-томоша муассасаларининг тезкорлик талаб этадиган (ойлик репертуар режаси, спектакль дастурлари, анонслар ва ҳ.к.) тарқатма материаллари маълум маънода кеч қолаяпти ва улардан қўзланган натижага эришилма-

япти. Реклама-тарғибот материалларининг харажатлари театр-томоша муассасалари хўжалик ҳисобидан амалга оширилишини эътиборга оладиган бўлсак, уларни чоп этишни театрларнинг ўзи муштақил ҳал этгани мақсадга мувофиқ.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 28 майдаги “Маданият ва санъат соҳасининг жамият ҳаётидаги ўрни ва таъсирини янада ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармонда театр санъати соҳасига замонавий ахборот технологияларини жорий этиш, электрон чипта савдоси ва томошабин билан ишлашнинг янги усуллари жорий этиш каби бандларни амалга ошириш ўз-ўзиндан маркетинг тадқиқотлари билан жиддий шуғулланиш вазифасини ҳам қўяди.

Ҳар қандай мукамал иқтисодий механизм кадрлар, маалаки ва тажрибали мутахассисларсиз амалга ошмайди. Албатта, йиллар давомида шаклланган иш услуби, томошабинни жалб қилишдаги қўлип-лардан воз кечиш осон эмас. Бунинг учун театр-томоша муассасаларига замонавий ахборот технологиялари, интернет ва электрон оммавий ахборот воситалари билан ишлаш тажрибасига эга замонавий менежерлар жалб этилиши керак. Шунингдек, санъат ва маданиятга ихтисослашган олий таълим ўқув юртиларида театр санъати менежменти ва маркетинг факультетлари фаолиятини такомиллаштириш, лозим бўлса, хориждан етакчи мутахассислар

таклиф этиб, соҳани ривожлантириш, маҳорат дарслари ва тажриба алмашинуви йўлга қўйиш талаб этилади.

Шиддатли ўзгаришлар даврида коммунист билан мунтазам алоқа ва диалог, унга зарур ахборот ва реклама-тарғибот материалларини вақтида етказиш, турли тадбир ва учрашувларга таклиф этишда оммавий ахборот воситалари, интернет ва замонавий ахборот технологиялардан янада кенгроқ фойдаланиш беравонда ижобий натижа қиларди.

Алижон АНДАҚУЛОВ,
Ўзбекистон давлат академик
рус драма театри томоша-
бинлар билан ишлаш
бўйича директор ўринбосари

Камбағал ва ишсиз фуқаролар замонавий касб-хунар ҳамда тадбиркорликка ўқитилади.

Ватан айвонидан учган қушчалар

Инсон қалбида Ватанни таниш, ўзликни англаш туйғуси айна болалик чоғидан оқ уйғонса керак. Эрта баҳорда уйимиз айвонига ин солиб, чуғурлаб файз бера бошлаган қалдирғочларни кўрганимда онамга:

— Онажон, оёғига ип бойлаб қўйган қалдирғочингиз келдими, кўрдингизми? — дея савол берардим.

— Ҳа, болам, — дердилар онам ҳам боладек қувониб. — Яна ўзи келди. Болаларининг оёғига бойлаган тўпча ипагим бошқачайди, минг шукр, яна она қалдирғоч омон-эсон уйини топиб келди. Қадами қутлуғ қуш бу, хосиятли, баракали қушгина-да, кеганига жоним фидо бўсин-е-й! Қара, ташлаб кетган уйини ҳар баҳор топиб келтишининг ўзи мўъжиза-ку! Вой бу қушганининг кўзчасига дунёнинг картаси чизилган, болам. Юраккинаси ўзидан катта бўлса керак. Бечора холамининг боласи шу қушчалик бўлмай-я, ниғага қайтмади, тополмай қолди туғилган ту-проғини...

Ҳар гал юртимизда, кўнглимизда бўлаётган ободликларни кўрганимда болалик хотираларимга муҳрланган суратлар жонлангандай бўлади. Шундай ёрқин кулларни кутиб яшаган, барчамизга отадек меҳрибон инсон — устозимни соғинганимни ҳис этаман...

Олти ёшимда мактабга бордим. Маҳаллада бирга ўйнаб юрадиган дугоналарим мактабга кетгач, "мен ёлғиз қолдим", деб хархаша қилаверганимдан, дадам етаклаб мактаб директорининг ёнига олиб борди. У ерда нима гап бўлганини билмайман-у, эртаси куни мен ҳам онам жилдматодан тикиб берган сумкани кўтариб, мактабга бордим. Устозимиз жула меҳрибон, мулоийм инсон эди. Синфдагилар қатори тезгина ўқиш-ёзишни уддалаб олдим. Айниқса, устозимиз яхши жавоб берган ўқувчига аяло баҳо баробарида ширинлик ва туршаклар билан сийлагани кўп болаларнинг ўқишга бўлган қизиқишини орттирарди. Алифбе байрамида ҳаммадан кўп шеър айтдим, рақс тушиб, қувонган пайтим олқишлаб ўтирганлар орасида акамни кўриб, йиғлаб юборай дедим. Дугоналаримнинг оналари кўғирчоқ, гуллар кўтариб байрам таралдудини кўриб келган, онамдан дарак йўқ эди. Февралнинг айниганини кўрган акам саҳна четига келиб: "Йиғлаб юборманг, уят бўлади. Сиз янаги йилгама алифбе байрамида қатнашаркансиз, ушанда дадам, онам иккаласи-я келаркан. Байрамиз тугаса, мен сизни магазинга обкириб танлаган нарсангизни овераман", деди шивирлаб. Бола эканман-да, яхши ўқиганлар-

га икки марта алифбе байрами бўларкан, деб ўйлаб анчагача қувониб юрибман.

Бир куни мактабимизга комиссия келди. Синф журналини бир-бир ўқиб йўқлама қила бошлади. Негадир менинг фамилиям тилга олинмади. Қўл кўтариб, "Устоз, мен чиқмадим", дедим ўксиниб. Келган киши ўқитувчимизга савол назари билан қаради. Устозимиз бир менга, бир ўша одамга қараб, иккиланган қўйи жавоб берди:

— Бу қизим ҳали мактаб ёшига етмаган. Журнал ёнидаги дафтarga шунчаки ёзиб юраман. Отаси илтимос қилиб... Устоз гапининг давомини ичига ютиб юборди. Синфимизга комиссия бўлиб кириб ўтирган амакининг ранги ўзгарди. Қошини чимириб, қовоғини уйиб олди. Ҳаёлимда устозимга тарсаки тортиб юборадигандек кўрқиб кетдим, юрагим гупиллаб уриб, бошимга оғриқ кирди.

— Ие, бу нима деганингиз, домла?! Сонда йўқ, санақда йўқ болани таниш-билиш қилиб, ўқитиб юраврасизми? Кимдир бешикдаги боласини кўтариб келиб, кўз-қулоқ бўлиб туринг, деса, майли дейсизми? Мен бу масалага жим қараб туролмайман. Эртага боланинг тақдирини нима бўлади? Нонни "нанна" дейдиган ёшда мактаб партасига ўтқазиб қўйишга ким ҳуқуқ берди? Ёки бойвачча отаси сизга алоҳида ойлик тайин қилганми?

Нима деб жавоб қилишини билмай, каловлаиб қолган устозим:

— Отаси мен билан эмас, мактаб директори билан гаплашган. Аммо қизимиз ўқиш-ёзишни синфдагиларнинг ҳаммасидан тез уддалади.

Кейин ўша амаки ҳаммамизга ўқиш китобидан бир-икки сатрдан ўқитиб кўрди, ёзув дафтарларини текшира бошлади. Менга навбат етганида

дафтаримни кўлига ҳам олмади. "Даданг нима иш қилади, қизалоқ?" деди синовчан назар билан тикилиб.

— Шопир, — дедим, аввал партанинг тагига кириб кетгудай аҳволда эдим. Кейин ўзимни тутиб олдим. Бор кучимни тўллаб бўғзимда турган гапимни айтдим.

— Устозимиз ҳар куни пами-лаларни ўқиганда мен журналда борийдим, сиз кўрмай қолдиз-д-а-а, устозимни бошқа уришманг. Майли, мен энди мактабга кемийман, кечиринг, — деб йиғлаб юбордим. Доска олдида турган устозим ёнимга келиб титраган кўллари билан

дарслиқларидаги кўп шеърларни ёл олган. Ўқитманг болани. Қанча жазо бўлса, қанча хато бўлса, менинг зиммамга. Мен аниқ айта оламанки, дадаси бир этак боласидан ошириб мактаб директорига битта нон ҳам бергани йўқ, одамгарчилик деб шу ишларни қилгандир, — деди.

"Комиссия" ёнимга келиб дафтарларимни бирма-бир ва-раклай бошлади.

— Унча ҳусниҳат эмас экансан-ку, аммо хатосиз ёзаркансан, сумкангга китобларинг бор экан-ку?

— деди, дўппайиб турган китоб халтасига имо қилиб.

— Акамларнинг китобидан соб келаман. Сўккам бўм-бўшда-а-а-а...

— Улар уришмайди-ми?

— Йўқ, улар "расписания" қибўгандан кейин билдирмай олиб сумкамни

тўлдироламан.

— Акаларинг нечта?

Негадир яна йиғлагим келди. Йиғлаб ҳам юбордим. Гапиролмадим. Иккала қўлимнинг ҳамма панжасини очиб охирига етмай, қочиб кетди. Ушандайларга ҳарф танита олмай сочимга оқ тушди. Бу болам муштдеккина бўлиб, тонг отиши билан мактабга югуради. Шу қизгина синфхона олдида совқотиб ўтирибди, деб ўйлаб ҳаммадан илгари ишга келаман. Хужжатлари қайд этилмагани учун унга бирорта дарслик китобиям берилмаган. Биринчи синф ўқувчилари орасига бунақа зехни ўтқирлари бармоқ билан санарли. Синфдошларининг китобидан фойдаланади. Юқори синф

— Сенга эртага чарм сумка юбораман, сенга ярашади, деди.

— Йўғ-еёе, дадамнинг пули кўп, яқинда оверади. Қўшнимиз, ҳалиги мен билан партада ўтирадиган Тожихон дугонамникидек сумка оверади. Раҳмат. Устозимизга китобларимни кўрсатсам хурсанд бўлади...

Эртасидан бошлаб, ҳамма қатори катта синф журнаliga исм-фамилиям ёзила бошлади. Бахтиёр эдим.

Синфда 36 нафар бола таҳсил олардик. Қўл учиде таъмирланган синф хонаси шифтидан ёмғир шир этса, чакка ўтарди. Чаккилаб томиб турган томчиларга қичкина тоғорачалар қўйиб, суви тўлганда навбат билан тўкиб турардик. Ёдимда, ушанда иккинчи синфда ўқирдик. Қиш жуда қаттиқ келди. Мактаб синф хоналарини иситиш учун ажратилган ўтин-кўмирлар, қиш ярим-ламай тутаб қолди. Ота-оналар келишуви билан ҳар куни синф хонасини иситишга "дежурлик" ташкил этилди. Катта хона ўртасига ўрнатилган чўян печкага ўт қалаш ўқитувчимиз зиммасида эди. Бир куни устоз:

— Эртага сенинг навбатингми, Мусажон, — деди ҳеч биримиз билан гаплашмай охири партада ўтирадиган синфдошимизга қараб. Кўзини ерга қадаб, чурқ этмай ўтирган боланинг ёнига келиб, бошини силди, негадир устознинг кўзлари ёшлангандай бўлди.

— Майли, болам, хафа бўлма, уй шароитингни биламан. Мен ҳам сендай пайтимда онадан етим қолганман. Қисматнинг тошпига урилмаган бош йўқ, болажоним. Сен ўйланма, ўксинма, ўзим обекламан...

Эртасига эрталаб синф хонаси бурчаги ўтин гўласи билан тўлатилганини кўриб, ҳаммамиз қувондик. Печка ёнида ўт қалаётган устозимиз суянганимизни кўриб:

— Болаларим,

— Бу қизим ҳали мактаб ёшига етмаган. Журнал ёнидаги дафтарга шунчаки ёзиб юраман. Отаси илтимос қилиб... Устоз гапининг давомини ичига ютиб юборди. Синфимизга комиссия бўлиб кириб ўтирган амакининг ранги ўзгарди. Қошини чимириб, қовоғини уйиб олди. Ҳаёлимда устозимга тарсаки тортиб юборадигандек кўрқиб кетдим, юрагим гупиллаб уриб, бошимга оғриқ кирди.

бошимни силади:

— Йиғлама қизим, йиғлама! Шундай ўқувчиларим борки, кун ора дарсга келмайди, уйига бориб, велосипедга миндириб олиб келаман, яна дарс охирига етмай, қочиб кетди. Ушандайларга ҳарф танита олмай сочимга оқ тушди. Бу болам муштдеккина бўлиб, тонг отиши билан мактабга югуради. Шу қизгина синфхона олдида совқотиб ўтирибди, деб ўйлаб ҳаммадан илгари ишга келаман. Хужжатлари қайд этилмагани учун унга бирорта дарслик китобиям берилмаган. Биринчи синф ўқувчилари орасига бунақа зехни ўтқирлари бармоқ билан санарли. Синфдошларининг китобидан фойдаланади. Юқори синф

Намунали фуқаролар йиғини ходимига санаторийга бепул йўлланма берилади.

Баҳорга чиқишимизга оз кунлар қолди. Энди қийна-либ уйдан ўтин-чўп кўтариб келман-лар, ўзим бир амаллайман. Сизларни кўп қийнаб қўйдик. Фақат келаси йили сизларга аъло баҳоларингиз учун сийлаб туршак беролмайдиган бўлдим-да, — деди.

Устоз ота-онамиздай қадрдон, меҳрибон эди. Эрта баҳорда очилган момақаймоқлардан териб, ҳаммамизга тутардилар:

— Болаларим, қўлимдаги оддийгина гул ёки чечак эмас. Қаҳратон қаҳридан қўрқмай, аёз билан олишиб, совуқ ту-проқларга қоришиб, бош кўтариб очил-ган гулчалар, ердаги хокисор кўёшчалар бу! Сизларга ўхшайди шу гуллар! Қор-лар кечиб, йўл босиб келган, қўлчалар-и совуқдан қизариб, ёрилиб кетсаям, билим оламан деб интилган болаларга ўхшайди улар. Томлари тешилган син-фхонада бошидан совуқ томчилар чак-килаб томиб турса ҳам, кўмир иси, тап-пи тутунидан бўғриқса ҳам "мен айтмай", деб қўл кўтариб турган мардона бола-ларга ўхшайди, бу гуллар.

Кийимдаги ямоғидан уялиб, до-скага чиқмай, қимтинибу турадиган, йиртилган этикда оёғи совуқдан қо-тиб қолсаям, мактабга келган аъло-чи болаларга ўхшайди бу гуллар. Шу боис, гулнинг пешонасидан ўпаман, кўзларимга суртаман. Ҳали шундай омон-омон кунлар келадими, чирой-ли иморатлар қад ростлайди. Бола-лар ёруғ, шинама мактабларда ўқий-ди. Тумшугида хас ташиб ин қурган қушчалардек сумкасига ўтин солиб келиб олов қаламайди. Эски парта-ларга қоқилган мана бундай миҳлар болажонлар танасига наштардек сан-чилмайди, қўлчаларини тилиб, кийи-мини тўзгитмайди. Шамоллаб, иссиғи чиққан болани елкасига опичлаб мен каби ношуд муаллим олис масофага югуриб бормайди. Мен-ку, кексайиб боряпман, ўша ёруғ кунларни кўрма-сам керак, аммо сизлар насиб этса, кўрасиз. Ўшандаям эрта баҳор йўли-нигизга пояндаг бўладиган шу митти гулчалар, ердаги кўёшчаларни кўр-ганингизда мени эсга оларсизлар, — деган эди кўз ёшларини енг учига артиб.

Кейин, кейин жўр овоз бўлиб: "Омонлик, омонлик, сира кўрмайлик ёмонлик..." дея сариқ гулчаларни кў-зимизга суртдик...

Бир кун ёзма иш ёздик. Ватан сў-зини хато қилиб "Ватаан", деб ёзиб қўйибман. Ёзувнинг тағига қизил чи-зиқ тортилган-у, аммо баҳо "беш" эди.

— Устоз, хато қилсам ҳам беш қўй-ганингиз учун раҳмат

— Бу кечиримли хато. Ватан сўзи-нинг ҳамма ҳарфини иккитадан ёзсанг ҳам хато демаяман, болам. Иккита "а" бўлса, янаям ҳайқариб айтгандек

бўларкан. Ота-боболаримиз шу юрт тупроғини покиза сақлайман, деб жо-нини фило айлагани бизга ибрат бў-лиши керак. Авваллари ота-оналар фарзандларига бошқача исм қўйи-шарди. Исмларнинг маъносига эъти-бор берилмаган. Эндиги исмлар ҳам файзли. Эҳтимол, Ватан тақдирига боғлиқ яхши тилак, умид, ниятлари борлигидан. Синфимиздаги болалар-нинг исмидан юртнинг эртанги куни-ни ўқисак, башорат қилсак бўлади, — деб беш-олтита ўқувчини танаб ёзув тахтаси ёнига чиқарди. Доскага катта ҳарфлар билан Ватан сўзини ёзиб, қа-торлашиб турган болаларнинг исми-ни айта бошлади. Ҳаммамиз жўр овоз бўлиб такрорлардик... "Эркин, Озод, Гузал, Одил, Гулгун, Жасур — Ватан бу-у-у-у". Чиройли сўзлар топилгани-дан ҳаммамиз севиниб олқишладик, ёнимда ўтирган Саодат: "Нега ҳамма-нинг исми юртга қариндош, меники йўқ", — деб йиғлаб юборди.

— Унда мен-чи, дедим ўпқаланиб. Хуриниса ҳам бизга қўшилди.

— Келинглр, болалар, шу йиғлоқи қизларимизнинг исмига ҳам сўз бой-лаймиз:

— Саодатга интилган элнинг кела-жаги Хур, йўллари Мунаввар бўлади.

Устозим орзу қилган саодатли, фаровон, мунаввар кунлар келди. Уйларимиз, дилларимиз обод бўлди. Менинг биринчи устозим Тожирали Дадажонов бугун орамизда йўқ, аммо мен каби юзлаб шогирдларининг қалбида, юрагида яшайди. Энди ақлимни таниб, тушуниб етдим. Устознинг ҳар бир гапи комилликка, эзгулик, яхшиликка йўғрилган экан. Дунё ичидан дунё, яхшилик ичидан эзгулик, сўз ичидан гавҳар топадиган инсон экан. Гоҳида кўкка қараб, бор овозим билан:

— Устоз, отажон, қаранг, сиз айтган кунлар, даврлар, давронлар келди. Биз омон эканмиз сиз ҳам ҳаётсиз. Бизлар билан бирга ҳамон одимламоқдасиз. Худди биздек тонгни кўриб, ойдин тун-ларда эл тинчи дея, дуолар қиляпсиз. Сиз менинг юрагимда, Ватан ичидаги Ва-а-т-а-а-нда яшаяпсиз! — дея ҳай-қиргим келади.

**Мунаввара УСМОНОВА,
"Маърифат" тарғиботчилар
жамияти аъзоси**

Саодатли кечинмаларим

Ҳақиқатни қўрқмай, барал-да айта олиш қандай бахт. Келинг, ҳамма нарсани борича гаплаша-миз. Осмонлар сўзларнинг замони ўтди. Президент Шавкат Мирзиёев ўтмишда йўл қўйилган хатоларни бартафр этиб, кўплаб танқидларга учраган тақиқларни бекор қилди, инсон ҳуқуқлари ва эркинликла-рига доир қатор амалий чора-тад-бирларни ҳаётга татбиқ этди. Сўз эркинлиги ва ҳукумат фаолияти-нинг очиклиги таъминлагани, халқ қабулхоналарининг ташкил этил-гани, Президентга мурожаатлар тизимининг фуқаролар учун қулай шакллари ишлаб чиқилгани, қўш-ни давлатлар билан алоқалар му-стаҳкамлангани, ОАВ ходимлари, журналистлар, матбуот хизматлари, блогерларнинг эркин фаолияти таъ-минлангани, айниқса, республика-нинг халқро майдондаги имижини тубдан ўзгартирганини ҳеч ким ин-кор этмайди.

Куруқ гаплар, қогоздагина кўрина-диган ютуқлар амалий ишларга ўрин алмаша бошлади. Назаримда, юртимиз ҳақиқат томон илдам бориб, ура-урачили-клар, ҳайбаракал-лачиликлар барҳам топаётгандек!

Ютуқларимиз ҳақида тўлқинла-ниб гапиришим мумкин. Айниқса, олий таълим соҳасининг ислоҳ қи-линаётгани беҳад қувонтиради ки-шини. Жаҳоннинг нуфузли олий таълим даргоҳларининг филиалла-ри юртимиздаги вилоятларда, чекка ҳудудларда ҳам ташкил этилмоқда. Бошқа мамлакатда ўқиш, ўқишни юртимизга кўчириш каби ишлар ҳам соддалаштирилмоқда.

Умуматъилим мактабларида ИТ хоналари ташкил этилиб, замона-

вий компьютер жиҳозлари билан таъминланмоқда. Умуман, қайси соҳани олиб қарамайлик, ҳар бири-да янгича ёндашув, янгича муноса-батларни кўрамыз.

Ютуқ ва натижаларимиз туб ис-лохотлар деб очасидир. Бироқ тан олишимиз керак, муаммолар ҳам, камчиликлар ҳам йўқ эмас. Чун-ки бир қадам олдинга юриш учун ҳам тўғри йўлни танлай билиш ло-зим. Энг муҳими, тўғри йўлда экан-нимиздан мамнунман. Ҳеч нарса ўз-ўзидан қўлга киритилмайди. Эзгу ишлар, миллионлаб одамларнинг орзу-истакларини рўёбга чиқариш хамирдан қил суғургандек осон иш эмас. Бир нарсани таъкидлашни истардим. Ўтган даврда халқимиз-нинг иродаси ҳам бўй кўрсатди. Инсонларвар сийёсатимизнинг не-гизини маънавий юксалиш ташкил этгани шубҳасиз.

Шу ўрнида айтиш лозимки, ин-сон манфаати устуворлигини таъ-минлашга қаратилган туб ислохот-лар энгил кечаётгани йўқ. Давлат раҳбарининг иродаси, ўз ўрнида қи-лаётган талбирлари эвазига юксакиб бормоқдамиз. Аслида, мамлақати-мизнинг келажакда қандай қудратга эга бўлиши ҳар биримизга, орзу-ин-тилишларимизга ва албатта, дунёқа-рашимизга ҳам боғлиқ. Ўзгаришни ўзимиздан бошласаккина юксалиш-га эришамиз. Оғир бўлса-да, ўзга-ришлар заруратдир. Мустақиллик-нинг 29 йиллиги орта қарасангиз моҳиятан ҳар биримизнинг руҳия-тимизга таскин, эркинлик, умид ва ишонч олиб келгаётганини кўрасиз. Фидокор халқимизнинг орзу-умид-лари ўлмасин. Энг улуг байрамимиз ютуқлар ва натижаларга тўла, мўл дастурхони билан кириб келмоқда. Ёмон кўзлардан асрасин. Ҳақиқат-дан ҳам Ўзбекистонимиз қудрат манбаи, саодат масканига айлан-моқда.

**Қамола АБДУВАЛИЕВА,
"Маърифат" тарғиботчилари
жамияти аъзоси**

Хотин-қизлар жамоатчилик кенгашларининг асосий вазифалари белгиланди.

Бошинда шерози, қулинда сози

Хоразм сўзи тилга олинганда олис тарих не не буюк алломалар, авлиё-азизлар, шоирлар ҳаёдан ўтади. Шулар қатори машҳур созанда ҳамда ҳофизлар ҳам кўз олдимишга келади. Мафтункор сози ва хуш овози билан минг-минглаб дилларни сеҳрлаб, номи халқимиз ёдидан мангу жой олган санъатимиз дарғаси Ўзбекистон халқ артисти Мадраҳим Ёқубов-Шерозий ҳам шундай улуғларимиздан эди.

Мадраҳим Ёқубов Шерозий

Истеъдоди ва беназир ижроси эътироф этилган Шерозий хонанда ва созанда сифатида 1923 йили Москвада Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалиги кўргазмасида, 1937 йилда эса ўзбек санъати декадасида иштирок этиш бахтига мушарраф бўлди.

У 1890 йили Хива шаҳрида таваллуд топган. Болалигидан мусиқага ихлос қўйган бўлгуси ҳофиз ўз даврининг таниқли хонанда ва созандалари Куржи ота Курбонийёз Авазметов, Полвон дўзчи ва бошқаларга шогирд тушиб дутор, гармон чалишни, ижро маҳоратларини ўрганган. Иқтидори, интилиши тўғрисида элган танилган.

Ҳофиз ижодий фаолиятининг илк йиллари Хивада инқилобий воқеалар кечаётган синновли, таҳликали йилларга тўғри келган.

У шўролар ҳокимияти даврида сиёсий идора қошидаги концерт бригадасида (1920), кейинчалик Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий томонидан ташкил қилинган театр труппасида (1921) фаолият кўрсатган.

Истеъдоди ва беназир ижроси эътироф этилган Шерозий хонанда ва созанда сифатида 1923 йили Москвада Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалиги кўргазмасида, 1937 йилда эса ўзбек санъати декадасида иштирок этиш бахтига мушарраф бўлди.

Уша даврларда, кейинчалик ҳам байрам тадбирлари, халқ сайллари, тўю-томошалар Шерозий иштирокисиз ўтмаган.

Шерозий ўз санъати билан Катта Фарғона канали бунёдкорлари хизматида ҳам бўлганлар.

Маълумки, Хоразмда илк театр Хивада ташкил қилинган. 1933 йил у вилоят маркази Урганч шаҳрига кўчган. Театрнинг илк фаолиятидан бошлаб жамоа сардори саналган Шерозий кўплаб шогирдлар тарбиялади. 1939 йил эса театр қошида гармончилар ансамбли ташкил этиб истеъдодли хотин-қизларни жалб қилган ҳолда уларга устозлик қилди.

Шерозий халқ кўшиқлари, Хоразм дoston ҳамда мақом, сувора йўлларидagi куй ва ашулаларни маҳорат билан куйлаш билан бирга ўзи ҳам “Гул Ватан”, “Асрлар орзиқиб” каби ўнлаб янги кўшиқлар яратган.

Шерозий ўз даврида машҳур санъаткор ва сўз устаслари Курбон ота Исмоилов, Матюсуф Харратов-Чоқар, Баёний, Партав, Мулла тўйчи Тошмухаммедов, Тамарахоним,

Юнус Ражабий, Ҳожихон Болтаев, Урта Осиёнинг биринчи фото ва кинотасвирчиси Худойберган Девонов ҳамда бошқалар билан нафақат қадрдон дўст, балки ижодий ҳамкор, ҳамфикр бўлган.

Шунингдек, Комилжон Отаниёзов, Матёқуб Раҳимов, Султонпошша Раҳимова, Ваҳобжон Фаёзов, Матниёз Юсупов каби ўнлаб машҳур хонанда ва созандаларга устозлик қилган Шерозий умрининг охиригача (1973 й) юрт хизматида, эл ардоғида бўлди.

“Бошинда шерози қулинда сози,

Сахарларда галар булбул овози” каби термалар ҳозирда ҳам шўх-шодон давраларда тез-тез янграб туради.

Айни кунларда ҳам Шерозий номи санъатсевар халқимиз тилидан тushмайди. У ижро этган кўшиқлар ёш хонандалар томонидан байрамлар, тўй-томошаларда севиб ижро этилади, мухлислар томонидан завқ билан тингланади.

Санъаткор хотирасини абадийлаштириш бўйича қилинаётган ишлар ҳам давом этаётди.

Қадимий, музей-шаҳар Хивада, Ичан-Қалъанинг марказида меъморий ёдгорлик Қози Калон мадрасаси бор. Бу тарихий бинода ҳозирда музей-қўриқхонанинг “Хоразм мусиқа тарихи” бўлими жойлашган. Бу ерда Шерозий ҳаёти ва ижодий фаолиятига акс эттирувчи экспозиция ташкил қилинган. Ундаги нодир экспонатлар ташриф буюрувчиларни алоҳида эътибор ва қизиқишига сазовор бўлиб келмоқда.

— Бу ердаги экспозиция ва кўргазмаларда эрамиз аввалидан то ҳозирги давргача бўлган мусиқа тарихига оид 500 га яқин экспонатлар жой олган, — дейди бўлим мудир Комилжон Аминов. — Улар, шунингдек, Шерозий ижоди акс

этган экспозиция билан бойитиб борилмоқда.

Бобоси касби ва анъаналарининг давомчиси, мусиқа-шунос невараси Зокиржон Мадраҳимов ташаббуси билан Урганч шаҳрида ҳам Шерозий уй музейи ташкил этилган. Музейга ташриф буюрувчилар ҳофиздан ёдгорлик буюмларни кўриб, ижросидаги куй-қўшиқларни тинглаб беҳад завқландилар Санъаткорнинг катта ўғли, филология фанлари доктори, профессор, раҳматли Отаназар Мадраҳимов ҳамда шоир ва адиб Сотим Аваз қаламига мансуб “Мадраҳим Шерозий” номли китоб, шунингдек, Матниёз Юсупов ва бошқалар томонидан ноталаштирилган ёзма ва аудио манбалар мухлислар ва ёшлар томонидан ўқиб-ўрганилмоқда.

Шерозий меросини ўрганиш, тарғиб этиш ишлари бардавом.

Ичон-Қалъа давлат музей қўриқхонаси ва маданият муассасалари томонидан Шерозий-Мадраҳим Ёқубов таваллудининг 130 йиллигига бағишлаб маданий, маънавий-маърифий тадбирлар ўтказиш режалаштирилган.

Ана шундай тадбирлардан биринчиси Шерозий ҳаёти ва ижодига бағишланган давра суҳбати Ичон-Қалъа давлат музей қўриқхонаси “Хоразм мусиқа тарихи” бўлимида бўлиб ўтди. Унда мусиқашунослар, илмий ходимлар, ёзувчи ва шоирлар, санъат мухлислари вакиллари иштирок этишди.

Отабек ИСМОИЛОВ,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюммаси аъзоси

“Шарқ Венецияси” да хавфсиз туризм

Президентимизнинг “Ўзбекистон Республикаси туризм салоҳиятини ривожлантириш учун қулай шароитлар яратиш бўйича кўшимча ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида”ги фармони ва “Ички туризмни жадал ривожлантиришни таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори асосида белгилаб берилган вазифалар ижроси шаҳару қишлоқларимиз инфратузилмаси яхшиланиб, аҳоли турмуш даражаси ошишига хизмат қилмоқди.

“Ўзбекистон бўйлаб саёҳат қил” Ички туризмни ривожлантириш дастури доирасидаги фаоллашув ҳамда чет эллардан сайёҳлар оқимининг жадал ошиб бораётгани юртимизнинг жозибадор тўшаларига дунё аҳлининг қизиқиши кучлигини кўрсатиб бормоқда. Туризмни ривожлантириш давлат қўмитаси раисининг маслаҳатчиси, туркиялик эксперт, сайёҳлик бўйича йирик мутахассис Солиқ Бадак ўз чиқишларида европаликларнинг юртимиздаги тарихий ва экотуризмга қизиқишларини санаб ўтди. Унга кўра, Ҳиндистон, Малайзия, Индонезия, Туркия, Саудия Арабистони ҳамда Эрон мамлакатларидан келадиганлар зиёрат туризмига, Хитой, Япония, Жанубий корейлик сайёҳлар эса маданий ва кўнгилолчар туризмга мойилликларини баён этди.

Буни “Шарқ Венецияси” деган ном билан туристлар орасида машҳур Бухоро шаҳрида сайёҳлар оқимининг кўпайиб бораётгани мисолида ҳам кўришимиз мумкин. Тарихий маълумотларга кўра, Шарқнинг машҳур қадимий кенти Бухорога миллоддан аввалги биринчи минг йиллик ўрталарида асос солинган. Дунёнинг турли халқларида, хусусан, қадимги юнон, хитой, араб манбаларида Бухоро номи юксак эҳтиром билан тилга олинади. Юнон олими Клавдий Птолемей “География” асарига, хитойлик сайёҳ Сюаньцзан “Хотиралар” китобига эслаб ўтган Бухоро ўрта асрлар араб манбаларида Нумижжат, Навмижкат, Бумичкат (“Янги кўрғон”), “Ал-Мадина асуфрийя” (“Мис шаҳар”), “Мадина ат-тужжор” (“Савдогарлар шаҳри”), Фохира — “Фахрли шаҳар”, дея таърифланган. Исломи дини, мусулмон ахлоқи, маданияти ҳамда ҳуқуқшунослигининг Шарқдаги кучли марказларида бирига айланган Бухоро “Қуббат ул-ислом” — “Исломи динининг гўмбаз” деган шаарфга ҳам ноил бўлган.

Тарихи теран Бухоро шаҳри бугун ҳам дунё эътиборидаги шаҳарлар рейтингига юқори поғоналарда туради. Ҳазрат Абдуҳолик Гиждувоний, Хожа Муҳаммад Ориф ар-Ревгарий, Хожа Маҳмуд Анжир Фағнавий, Хожа Али Ромитаний, Хожа Муҳаммад Бобойи Самосий, Саййид Амир Кулол, Ҳазрат Шоҳулдин Нақшбанд мақбара ҳамда мажмуалари зиёрати учун шаклланаётган инфратузилма, йўлларнинг созланиши ички ва ташқи туризм ривожига ижобий таъсир кўрсатади. Меъморий обидаларни қадимда қандай бўлган бўлса, шу ҳолича сақлаб қолдиш ёки уларни таъмирлашда қадимийликка амал қилиш лозим. Мавжуд тарихий ёдгорликлар ҳали тўлиқ рўйхатга олинмагани рости. Мазкур ишларни амалга ошириш, улар ҳақида муфассал маълумотлар тайёрлаш учун олимлар ҳамда магистр талабалардан иборат гуруҳни жалб этилган. Мазкур эзу ишларнинг натижасида бу тарихий ёдгорликларнинг сайёҳликдаги аҳамияти янада яққол намойён бўлади.

Бухорода 300 дан ортқ мадрасалар, 30 та ҳовуз бўлган. Уларнинг ҳозирги аҳволи қанақа? Қанчаси қай даражада сақланиб қолган? Ўз ҳолича қолдирилиши зарур бўлган-кенти Бухорога муҳтожлари қанча? Бу каби саволлар мутахассисларнинг таъминлаш, уларни саёҳат давомида ўзлари истаган жоёга беҳавотир этиб олишлари учун хавфсизлик чоралари ҳам кўриб қўйилган. Кузатув постлари барча жиҳозлар билан таъминланган. Бир сўз билан айтганда Бухороий шарифга келадиган хоҳ, чет эллик, хоҳ, юртдошимиз бўлсин, қўлимиздан келган барча қулайликларни яратишга интиламиз.

Ф. ТАШЕВ,
Бухоро вилоят ИИБ хавфсиз туризм таъминлаш бошқармаси жамоат тартибини сақлаш гуруҳ инспектори, лейтенант

Ўзбекистонда 22 августдан бошлаб шаҳарлараро электропоездлар қатнови қайта йўлга қўйилади.

“ЭНГ УЛУҒ, ЭНГ АЗИЗ”

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги, Ўзбекистон Республикаси Маданият ва зирлиги, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси, Ўзбекистон журналистлари ижодий уюшмаси, “Ўзбекино” миллий агентлиги, Ўзбекистон Бадий академияси, “Тасвирий ойна” ижодий уюшмаси, Ўзбекистон миллий телерадиокомпанияси, Ўзбекистон электрон оммавий ахборот воситалари миллий ассоциацияси мамлакатимиз мустақиллигининг йигирма тўққиз йиллигига бағишланган “Энг улуг, энг азиз” анъанавий кўрик-танловини эълон қилади.

Танловга “Сен – қудрат манбаи, саодат маскани, жонажон Ўзбекистоним!” деган бош ғояни ўзда мужассам этган ва 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси ҳамда “Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили” давлат дастури доирасида мамлакатимизни ҳар томонлама обод қилиш, унинг иқтисодий қудратини кучайтириш борасида амалга оширилган ислохотларни, Ўзбекистоннинг дунё ҳамжамиятидаги нуфузи ва обрўси ошиб бораётгани, пандемия шароитида ҳам давлат ва жамият ҳаётидаги ўзгаришлар изчил давом этаётганини ҳаётий мисоллар ва илмий асосланган таҳлиллар асосида ҳолис ва ҳаққоний ёритувчи ижодий асарлар қабул қилинади.

“Энг улуг, энг азиз” анъанавий кўрик-танлови қуйидаги номинациялар бўйича ўтказилади:

- ёзувчи ва шоирларнинг бадий асарлари;
- босма ОАВ ходимларининг журналистик ишлари;
- оммавий ахборот воситаси сифатида рўйхатга олинган веб-сайтлардаги интернет-журналистика материаллари;
- телевидение ва радио ижодкорларининг материаллари;
- тасвирий санъат, фото асарлари ва дизайн ишлари;
- кино санъати асарлари.

Шунингдек, танлов доирасида Мустақиллик декларацияси қабул қилинганнинг ўттиз йиллиги муносабати билан босма ОАВ, веб-сайт, телеканал ва радиоканаллар ижодкорлари учун ҳар бир йўналиш бўйича биттадан “Энг яхши журналистик материал учун” рағбатлантирувчи номинация жорий этилмади.

Кўрик-танловга 2019 йилнинг 15 августидан 2020 йилнинг 15 августигача бўлган даврда расман чоп этилган адабий-бадий асарлар, газета-журналлар ва интернет нашрларида эълон қилинган мақолалар, радио ва телеканалларда эфирга узатилган материаллар, намоиш этилган тасвирий санъат ва кино санъати асарлари жорий йилнинг 10 сентябрига қадар қабул қилинади.

Кўрик-танлов ғолиблари 2020 йил сентябрь ойида тақдирланадилар ва уларнинг рўйхати матбуотда эълон қилинади.

Коронавирус пандемияси сабабли карантин қоидаларидан келиб чиқиб, танловга юбориладиган ижодий ишлар онлайн шаклда қабул қилинади.

Иштирокчилар (муаллиф ва унинг профессионал фаолияти тўғрисида қисқача маълумот; паспорт нусхаси; манзил ва боғланиш телефонларини илова қилган ҳолда) ўз ижодий ишларини “Энг улуг, энг азиз” кўрик-танловига ҳамда “Энг яхши журналистик материал учун” номинациясига деб (номинация йўналишини) кўрсатган ҳолда қуйидаги шакл ва форматларда tanlov2020@aimc.uz электрон почтасига ёки @tanlov2020 телеграм манзилига юборишлари лозим:

- ёзувчи ва шоирларнинг бадий асарлари, босма ОАВ ходимларининг журналистик ишлари pdf форматда;
- оммавий ахборот воситаси сифатида рўйхатга олинган веб-сайтлардаги интернет-журналистика материаллари ҳаволалар (ссылка) кўрсатилган ҳолда;
- тасвирий санъат, фото асарлари ва дизайн ишлари JPG форматда;
- кино санъати асарлари AVI форматда google disk, yandex disk ёки бошқа виртуал ресурсларга юкланиб, ҳаволаси юборилади (мазкур ҳавола 30 кун давомида ишлаб туриши зарур);
- телевидение ва радио ижодкорларининг материаллари mp3 ҳамда AVI форматда google disk, yandex disk ёки бошқа виртуал ресурсларга юкланиб, ҳаволаси юборилади (мазкур ҳавола 30 кун давомида ишлаб туриши зарур).

Эслатма: ёзувчи ва шоирларнинг бадий асарлари битта китобдан, кино санъати асарлари битта тўлиқ метражли киноасардан, босма ва электрон оммавий ахборот воситалари ходимларининг материаллари, тасвирий санъат, фото асарлари ва дизайн ишлари учтадан кам бўлмаслиги лозим.

Кўшимча маълумот олиш учун Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлигининг 71 244-32-33 телефон рақамига мурожаат қилиниши мумкин.

“Қадринг баланд бўлсин, она тилим”

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Давлат тилини ривожлантириш департаменти Республика Маънавият ва маърифат маркази билан ҳамкорликда “Қадринг баланд бўлсин, она тилим” шiori остида Республика танловини эълон қилади.

Танловнинг асосий мақсади ўзбек тилининг давлат тили сифатидаги нуфузини ошириш, давлат тилини миллий қадрият сифатида тарғиб қилиш, унга нисбатан миллий гуруҳ ҳисси-ни тарбиялаш, тилимизнинг халқаро мавқеини мустаҳкамлаш, яна муҳими, давлат тилига оид муаммоларни ҳал этишга ижодий ёндашувни ривожлантиришдан иборат.

Танловга тақдим этиладиган ижодий ишлар аҳоли ҳамда ёшларнинг дунёқарашини кенгайтириш, ижтимоий фалоллиги ва миллат тақдирига дахлдорлик туйғусини кучайтириш, китобхонлик маданияти, ёзма ва оғзаки саводхонлигини ошириш, ёш авлодда ўзбек тилига нисбатан миллий гуруҳ ҳиссини шакллантириш, улар қалбида умуминсоний қадриятларга ҳурмат-эҳтиромни тарбиялашга, Шунингдек, ижодий ишларда чет эллардаги ватандошларимиз ва ўзбек тилини сеувчи хорижликларнинг ўзбек тилига муҳаббати ва эътиборини намоиш этиш, ўзбек тилининг амалдаги халқаро мавқеини мустаҳкамлашга хизмат қилиши лозим.

Ўзбек тилининг амалдаги мавқеини мустаҳкамлаш, шунингдек, давлат тилига оид муаммоларни ҳам этишга кенг жамоатчиликнинг ижодий ёндашувини ривожлантириш; таълим муассасалари, давлат идоралари, меҳнат жамоаларида намоиш этиш ҳамда халқ орасида кенг оммалаштириш учун ўзбек тили ва адабиётига доир ижодий ишлар жамланмасини яратиш; иқтисодий ёшларнинг ижодий салоҳиятини юзага чиқариш ва ривожлантириш, уларнинг давлат тилини тарғиб қилувчи ижод намуналарини

ни рағбатлантириш ва оммалаштириш танловнинг асосий мақсадларидир.

ТАНЛОВ қуйидаги номинацияларда ўтказилади:

1. Энг яхши бадий асар (шеърый асар – 30 мисрагача; насрий ҳикоя – ҳажми 3600 босма белгигача).
2. Энг яхши публицистик мақола (очерк, лаҳза – ҳажми 5400 босма белгигача).
3. Ўзбек тилининг хориждаги энг яхши тарғиботи (Ўзбек миллатига мансуб ёки чет эл фуқаролари томонидан яратилган хорижда ўзбек тилини тарғиб қилишга қаратилган илмий, бадий, муסיқий асарлар ҳамда аудио, видео маҳсулотлар).
4. Энг яхши ижтимоий роликлар (аудио, видеороликнинг давомийлиги 3 дақиқача).

Танлов ғолиблари пул мукофотлари билан тақдирланадилар.

Энг намунали, ғоявий-бадий пишиқ ижодий ишлар оммавий ахборот воситалари орқали кенг тарғиб этилади.

Ижодий ишлар шу йилнинг 20 сентябрига қадар “Қадринг баланд бўлсин, она тилим” сарлавҳаси остида info@til.gov.uz электрон почтасига ёки @tiluz_Bot телеграм манзили орқали онлайн қабул қилинади.

Танлов юзасидан қўшимча маълумотларни www.til.gov.uz, www.manaviyat.uz сайтлари ҳамда Республика Маънавият ва маърифат марказининг танлов бўйича масъул ходимлари Муҳтарам Улуғова (99 847-69-41), Дилмурод Дўстбеков (97 752-33-99) билан телефон орқали боғланиб олишингиз мумкин.

Эзоп масалларидан

БУРГУТ, ЗАҒЧА ВА ЧҲПОН

Юксак қоядан шиддат билан кўзгалган бургут сурувдаги кўзи-чоқни илди-ю кетди. Зағча буни кузатиб турганди, ҳасаддан ичи куйиб, ўзининг ҳам шундай қилгиси келиб қолди. Зағча жон-жаҳди билан чинқирганича бориб кўчқорга ташланди: панжалари қалин жунга ўралашиб қолди-ю, учига ҳам, қочиша ҳам имкони бўлмади қолди. Унинг жон халфиди питирлаётганини кўрган чўпон гап нимадалигини фаҳмлади-да, дарҳол тутиб олди: қанотларини қирқиб, ўзини эрмак учун болаларига элтди. Болалари чувиллашиб: «Бу қандай қуш?» — дея сўраганларида, чўпон айтди: «Мен-ку бунинг зағчаллигини биламан-а, бироқ унинг ўзи ўзини бургут ҳисоблайди-да?!»

Алқисса, ўзингдан зўрроқлар билан беллашман, деб чиранганинг билан ҳеч иш чиқаролмайсан, кулги бўлганинг қолади, ҳолос.

ЖАМИЯТ

Муассислар:
Фуқаролик жамиятини ривожлантириш маркази.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.
Ўзбекистон Нодавлат нотикорат ташкилотлари миллий ассоциацияси.
Ўзбекистон Мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини

қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди.

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси.
Тадбиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати — Ўзбекистон Либерал-демократик партияси.
Ўзбекистон экологик ҳаракати.
Ўзбекистон Республикаси Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси.
“Фуқаролик жамияти — Гражданское общество — Civil society” журнали.

Бosh муҳаррир
Мақсуд ЖОНИХОНОВ

Таҳрир хайъати:
Рустам Комилов
Борий Алихонов
Акматав Саидов
Раҳмат Маматов
Нуриддин Убайдуллаев
(Бosh муҳаррир ўринбосари)
Ақтам Ҳайитов
Аҳдам Икромов

Газета таҳририятининг компьютер бўлимида саҳифаланди.
“Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.
Манзил: Буюк Турон кўчаси 41.
Буюртма рақами Г-814 Адади: 1112.
Жума кун чикади.
Қоғоз бичими А-3, ҳажми 4 босма табоқ, Баҳоси келишилган нархда.
Газета Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлигинда 2006 йил 0010-рақам билан рўйхатга олинган.
ISSN 2010-7722

Навбатчи: Дилбар Маҳмудова

Дизайнер: Бегали Эшонқулов

100000, Тошкент шаҳри Матбуотлар кўчаси 32.
Маълумот учун телефонлар: (71) 233-72-77, 233-91-55
Реклама ва эълонлар учун: Электрон почта: jamiyat@mail.uz
Газета индекси — 131

ЖАМИЯТ дан олинган маълумотларда манба сифатида газета номи кўрсатилмиши шарт.
ЎЗА ақуни:
Топширилган вақти: 17:40
1 2 3 5 6

Германия ҳафтасига тўрт иш кун жорий қилиб, инқироздан чиқишни кўзламоқда

«Farg'onaazot» акциядорлик жамияти жамоаси

**Юртдошларимизни энг улуғ,
энг азиз байрамимиз —
Мустақиллик куни билан
табриклайди.**

*— Ушбу дориламон кунларда барчага
мустақкам соғлиқ, яхши кайфият оилавий
бахт, янгидан-янги муваффақиятлар
тилаймиз!*

*Эл-юртимиз омон, осмонимиз мусаффо,
Мустақиллигимиз абадий бўлсин!*

“...Қочганларга виждон қайтиб эшик очмас...”

“Ёш китобхон” кўрик-танлови туфайли кўплаб ёшларнинг китобга бўлган эътибори яхшигина ошди. 2017 йил илк бора ўтказилган танловнинг Сирдарё вилоят босқичида мутлақ ғолибликни қўлга киритган Ёркинжон Ҳайитбоевни вилоятда барча китобхон, ижодкор, қалами ўткир ёш журналчилар қаторида ҳурмат қилади, яхши кўради. Жорий йил мактабни аъло баҳоларга тамомлаган Ёркинжон Ўзбекистон ёшлар иттифоқининг фаол аъзоларига бериладиган имтиёз билан Гулистон давлат университетига имтиҳонсиз, имтиёз асосида ўқишга қабул қилинди.

У биринчи синфда ўқиб юрган кезлариёқ шеър ёза бошлаган. 2015 йилда “Болалик баёти” номли илк шеърый тўплами чоп этилган. 2017 йилда “Ифтихор”, 2020 йилда “Онам кипригига арзимас дунё” шеърый тўпламлари нашр қилинган. Шеърлари “Дунёларга танитамиз, Сир-

дарёни”, “Адабиёт авлодлари”, “Назм зилзиласи” тўпламларида чоп этилган. Мақолалари Германия, Нидерландия ҳамда Россия мамлакатларидаги нуфузли журналларда, шу билан бирга “Инглиз тилини ўрганишда инновациалар ва ўқитиш амалиёти”, “Тўра Сулаймон

асарларида маънавий — маърифий тарбия масалалари” китобларида чоп этилган. 2016 йил “Камалак юлдузлари” болалар ижодиёти фестивалининг Республика босқичи шеърыйат йўналишида ғолиб. 2017 йилда Сирдарё вилояти ҳокимлиги томонидан I-даражали “Йил-

нинг энг яхши ёш ижодкори” номинацияси билан мукофотланган. 2018 йил “Ёш китобхон” кўрик-танловининг Республика босқичининг энг фаол иштирокчиси сифатида эътироф этилган. 2019 йил “Менинг ижод маҳсулим” ўқувчи ёшлар фестивалининг “Мактаб рўзномаси” йўналишида совриндор бўлган. 2020 йил Республика болалар кутубхонаси томонидан ўтказилган “Мен эшитган эртаклар” танловининг “Ҳикоя ва эртаклар” йўналишида мутлақ ғолиб деб топилган.

Ёш китобхон ўқувчининг ёзган мисралари ҳар бир ўқувчини ўйлантириб, чуқур тафаккур сари етаклайди. Сардоба воқеасидан сўнг ижодкор “Элим” шеърыйи билан далда бўлди.

*Эл дардига иш тушганда
мардлар қочмас,*

*Қочганларга виждон қайтиб
эшик очмас,
Бу миллатнинг иродаси
яланғочмас,
Минг болага бир жониди
қалқон элим,
Орли элим, орияти
осмон элим.*

Ижод қилишни ўзига бахт деб билладиган тенгдошимларим билан фахрланаман. Ана шундай ёшларнинг юртимизда саноклари эмас, аксинча, салмоқлари ошишини жуذا ҳам истаيمان. Чунки улар ёрқин келажагимиз ва буюк маънавиятимизнинг асосларидир.

Нигора ОРИФЖОНОВА,
Сирдарё вилояти
Гулистон шаҳри
5 умумий ўрта таълим
мактаб ўқувчиси

Ўзбекистон ва Ҳиндистон таълим ва соғлиқни сақлаш соҳаларида ҳамкорликни кенгайтиради.

